

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

20
ДИНАРА
1952

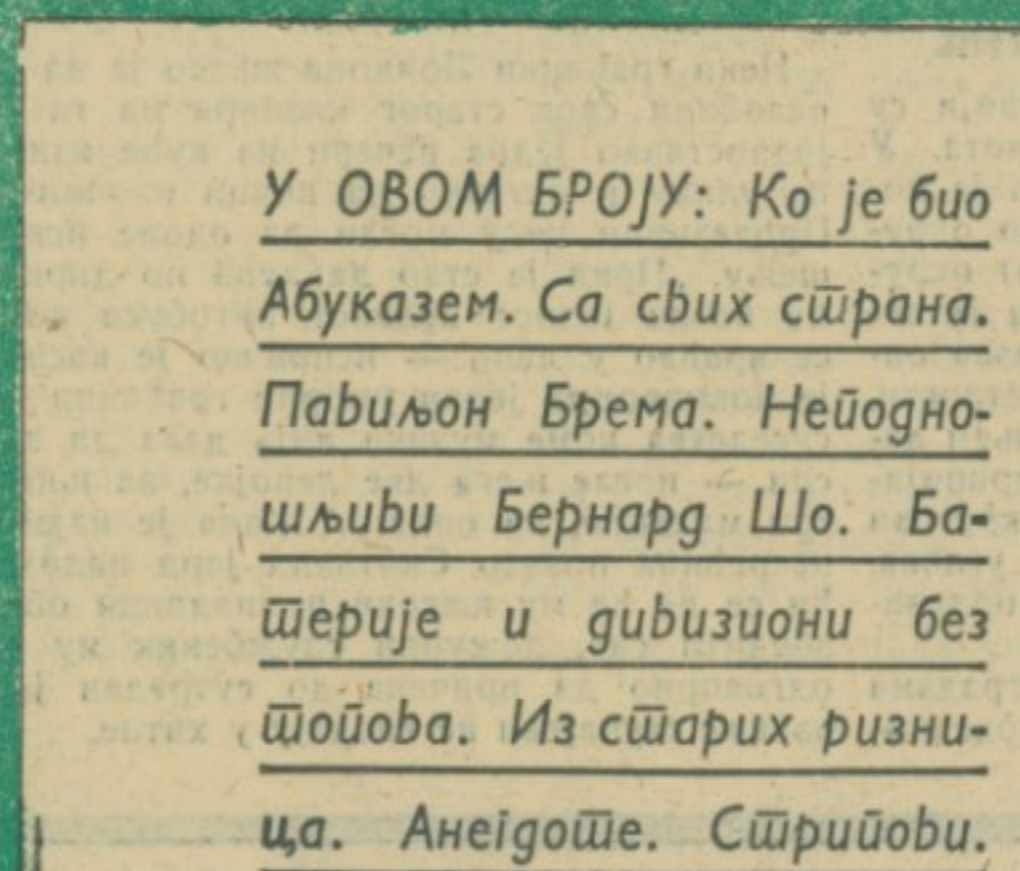
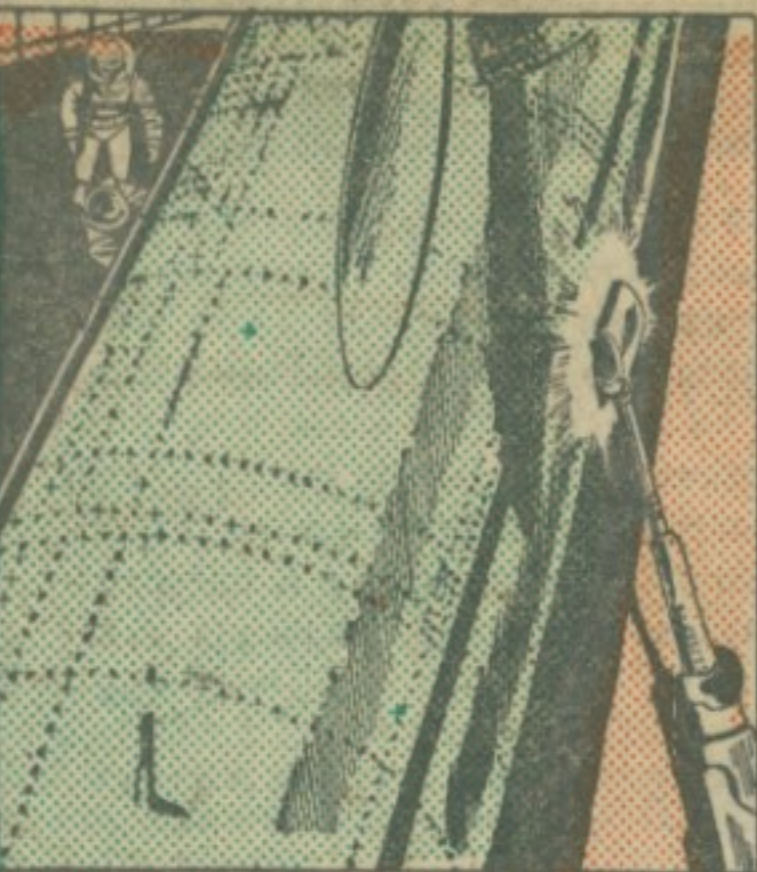

Година XXV. Број 632
Субота, 8. фебруар 1964.

ИЗПАЗИ СУБОТОМ

ФЛАШ

ГОРДОН

КРОЗ ВЕКОВЕ

ПРВИ ПУТ НА ТРПЕЗИ

Године 1703. на трпези руског цара Петра I и његових дворана први пут се појавио у свету дотад непознат деликатес: сушени зелени грашак.

Завичај ове укусне и хранљиве намирнице је село Порече, у Јарославској области, чији су се сељани одпамтивека занимали повртарством.

Вест о „чудесном грашку“ који може готово неограничено дуго да се чува, облетела је не само Русију, већ је продрла и у многе земље западне Европе. Ускоро се и на трпезама племића и богаташа у Енглеској, Француској, Холандији и Данској појавио „производ“ јарославских сељака.

Сушени грашак постао је права мода, нарочито међу руским трговцима, тако да се чак и један — данас најраспрострањенији — начин његовог припремања звао „грашак по трговачки.“

ПОСЛЕДЊА ПОЧАСТ

Сахране богаташа и поглавица хорде код Хуна биле су повод за многобројне свечаности које су се често завршавале општим пијанством. Најчуднији погребни обичај обављао се приликом смрти, при родне или насилне, војсковође. Преминулог су полагали, окруженог његовим женама, на свечану постељу намештену напољу, а ратници из његове дружине кружили су у галопу око њега, машући оружјем и узвикујући бојне покличе до исцрпљености. Сматрало се да је ово најприкладнији начин одавања почасти, једини који може да разнесе ли сен покојника. Слично приказивање битке изведено је и приликом сахране великог хунског војсковође Атиле.

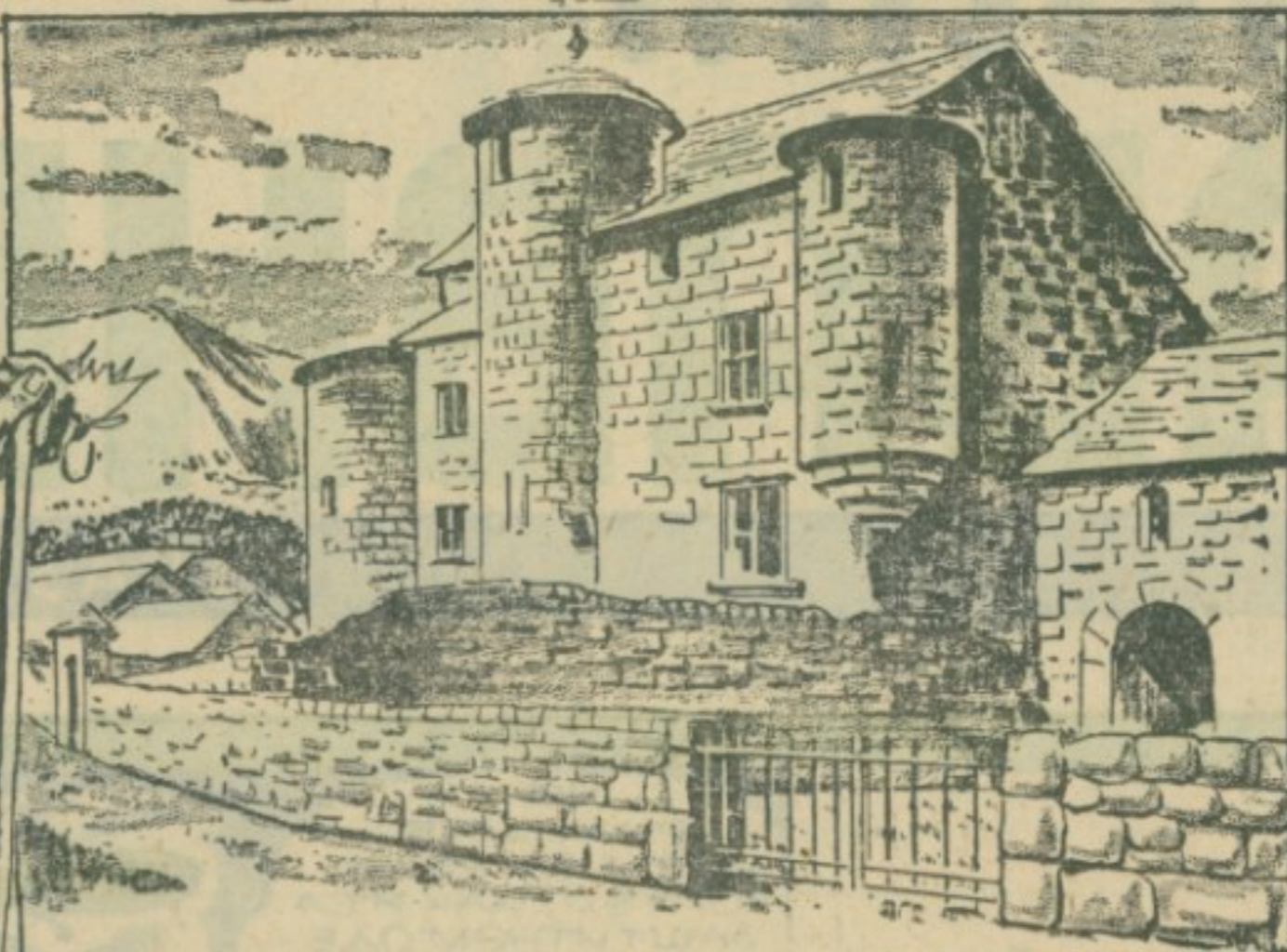
У ОВОМ БРОЈУ: Ко је био Абуказем. Са свих страна. Павиљон Брема. Нејогодношћиви Бернард Шо. Батерије и дивизиони без шојова. Из старих ризица. Анејоше. Сирјивови.

Ripley's Веровали или не!

НАОПАКИ ИГРАЧ

СУДБИНА ИЗ АФРИЧКОГ ПЛЕМЕНА, МЕНДЕ
МОГАО ЈЕ БЕЗ ПРЕСТАНКА ДА ИГРА 90 МИНУТА САВИШЕН УНАЗАД ТАКО ДА ДА МУ ЈЕ ГЛАВА ГОТОВО ДОДИРИВАЛА ЗЕМЉУ

ОБЕЗГЛАВЉЕНИ ЗАМАК

ГОСПОДНИК МАЛОГ ЗАМКА МЕНЖАНЕЛ У ФРАНЦУСКОЈ БУКВАЛНО ЈЕ СХВАТИО ИДЕЈУ ЈЕДНАКОСТИ ПРОКЛАМОВАЊУ ЗА ВРЕМЕ ФРАНЦУСКЕ РЕВОЛУЦИЈЕ ПА ЈЕ СКРАТИО ТРИ КУЛЕ ДА НЕ БИ БИЛЕ ВИШЕ ОД КРОВА ЗАМКА!

© King Features Syndicate, Inc., 1963. World rights reserved.

КЛЕПЕТУШЕ

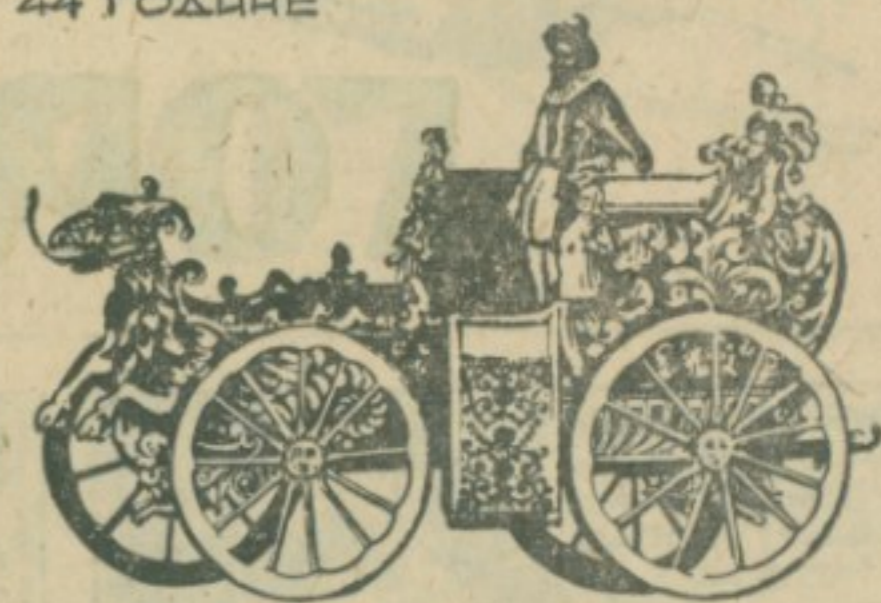

ЗА ВОЛОВЕ КОЈИ СУ ПРЕБЛАЖИЛИ ТЕРЕТЕ У ВРЕМЕ НАСЕЉАВАЊА АМЕРИКЕ, МАСОВНО ЈЕ ПРОИЗВОДИО НЕКИ ЦОРЈ ЕДИСОН КЕЛИ ИЗ ЏЕФЕРСОНА И ОНЕ СУ СВЕ ИЗГЛЕДАЛЕ ИСТО, АЛИ СЕ СВАКА ЗАПРЕГА ИЗДАЛЕКА МОГЛА ПРЕПОЗНАТИ ЈЕР ЈЕ СВАКА КЛЕПЕТУША ИМАЛА ДРУКЦИЈИ ЗВУК!

ЏО АДАМСОН ЏЕКОБИ

ИЗ ДЕНВИЛА (САД)
УЧЕНИК КОЛЕЉА
БИО ЈЕ НАИМЕНОВАН ЗА ДИРЕКТОРА ЈЕДНЕ НОВЕ ШКОЛЕ ЗА ГЛУВЕ
КАДА ЈЕ ИМАО СВЕГА 17 ГОДИНА
ОН ЈЕ НА ТОМ ПОЛОЖАЈУ ОСТАО 44 ГОДИНЕ

ПРВА КОЛА БЕЗ КОЊА

КОЧИЈЕ КОЈЕ ЈЕ НАМИСЛИО ХАНО ХАУИ ИЗ НИРНБЕРГА (НЕМАЏКА) КРЕТАЛЕ СУ СЕ ПОМОЋУ ПЕДАЛА БРЗИНОМ 1,5 КИЛОМЕТАР НА ЧАС, А ИСТОВРЕМЕНО ШКРОПЦАЈЕ СУ ПРОЛАЗНИКЕ МИРСОМ ШТО ЈЕ У СИГУШНИМ КАПЉИЦАМА ИЗБИЈАО ИЗ ЗМАЈЕВЕ ГЛАВЕ КОЈА ЈЕ СЛУЖИЛА КАО УПРАВЉАЧ

МУЖЈАК РИБЕ ЗВАНЕ ДУГА

ИМА НА ТЕЛУ СВЕ ДУПЧЕ БОЏЕ — АЛИ НИ 2 РИБЕ НЕМАЈУ ИСТЕ ШАРЕ

Са свих страна

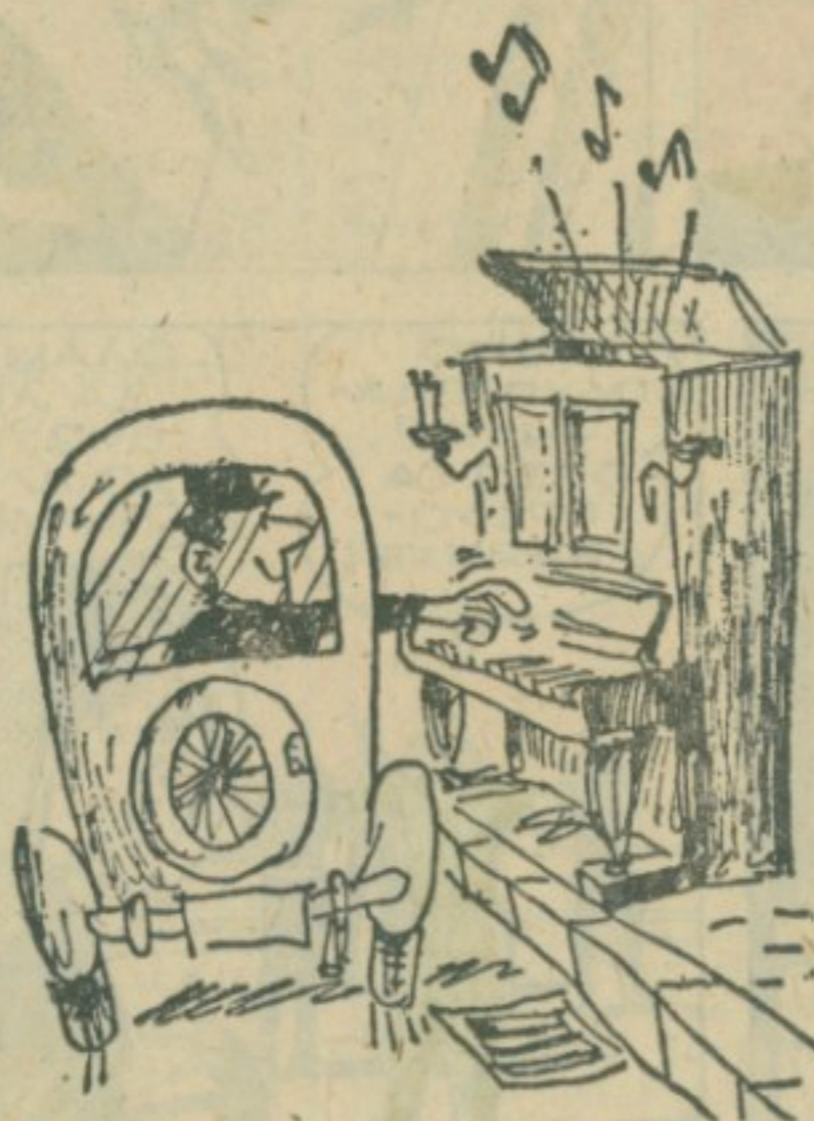
»КРАЉ ХАРИНГИ«

Недавно су таласи океана избацили на обалу Калифорније рибу дугачку преко четири метра са као трака, уским телом. Јарко црвени предњи део леђног пераја образује на њеној глави неку врсту „капуљаче“. То је ремен-риба или „краљ харинги“. Ово друго име риба је добила што је први пут била уловљена у мрежу заједно са једним јатом харинги. „Краљ харинги“ је становник морских дубина и веома се ретко пење на површину. Због његове црвене „капуљаче“ средњовековни морепловци називали су га „морско чудовиште у кардиналској одори“.

је користи, унутрашње просторије могу се лако прилагодити различитим потребама, а у њима се деца крећу слободно и сигурно.

ТЕШКА ТОРБА

Један од водећих јапанских тешких атлетичара, Мијаке, упражњава веома оригиналан систем тренирања. Он се не растаје од једне велике торбе за акта у којој се налази тег од 50 килограма. Недавно, у једној робној кући, док је разгледао неку ствар, Мијаке је ставио крај себе на тезгу своју торбу. То је покушао да искористи један крадљивац: прикривши се, он је зграбио торбу са теге и... заједно с њом, уз страхан тресак, срушио се на под.

МУЗИКА НА УЛИЦИ

Неки грађани Лондона желео је да се ослободи свог старог клавира па га је једноставно једне вечери из куће изнео на улицу и оставио на ивици плочника. Пролазници нису могли да одоле искушењу. „Први је стао да дупа по диркама возач једног празног аутобуса који се враћао у депо — испричао је касније новинарима један уморни грађанин из суседства коме музика није дала да заспи — после њега две девојке, за њима три младића, па онда...“ Када је најзад несрећник позвао Скотланд јард надајући се да ће му његови припадници обезбедити сан, дежурни службеник му је одговорио да причека до сутрадан јер овакви случајеви не спадају у хитне.

ШКОЛЕ БУДУЋНОСТИ — ОКРУГЛЕ

Округле школске зграде најновији су „проналазак“ америчких архитеката. У Сан Леандру, у Калифорнији, већ је подигнута једна двоспратна потпуно округла школа, у Фербанксу (Аљаска) округла зграда основне школе добила је лепезаст стаклени кров који осигурава оптимално продирање сунчеве светлости, док су у Детроиту округлом средњем делу зграде једне основне школе припојили учионице које нису потпуни кругови већ имају седамнаест зидова и углова. У Мериленду се такође планира подизање једне округле школе. Према тврђењу стручњака, у зградама оваквог облика простор се рационални-

ЗЕЦ УБИО ЈАСТРЕБА

О овом догађају прича нам совјетски биолог, стручњак за питања лова, В. Водопјанов:

Над главом ми се разлегао лаки шум нечијих крила. Угледао сам јастреба! Промакао ми је испред очију и готово у истом трену нашао се на леђима једног зеца. Зверчица је тужно писнула, а затим се нагло преврнула на леђа збацивши при томе са себе грабљивицу. Јастреб је избацио напред своје јаке ноге са оштрим канџама и ниско, над самом земљом, полетео за курсерним зецом који је бежао брзином стреле.

Стигао га је на чистини усред храсто-ве шуме. Видео сам како је грабљивица ударила зеца по глави својим страшним кљуном. Али, кад сам стигао до припршта борбе, јастреб је лежао на земљи беспомоћно опуштених крила док је зец грабио према шуми... На трбуху грабљивице зјапчила је дубока рана. Очигледно, док сам ја трчао према њима зец је поново збацио јастреба и окренувши се на леђа распарао му трбух својим задњим шапама.

ВЕЛИКА ШЕНСПИРОВА ПОРОДИЦА

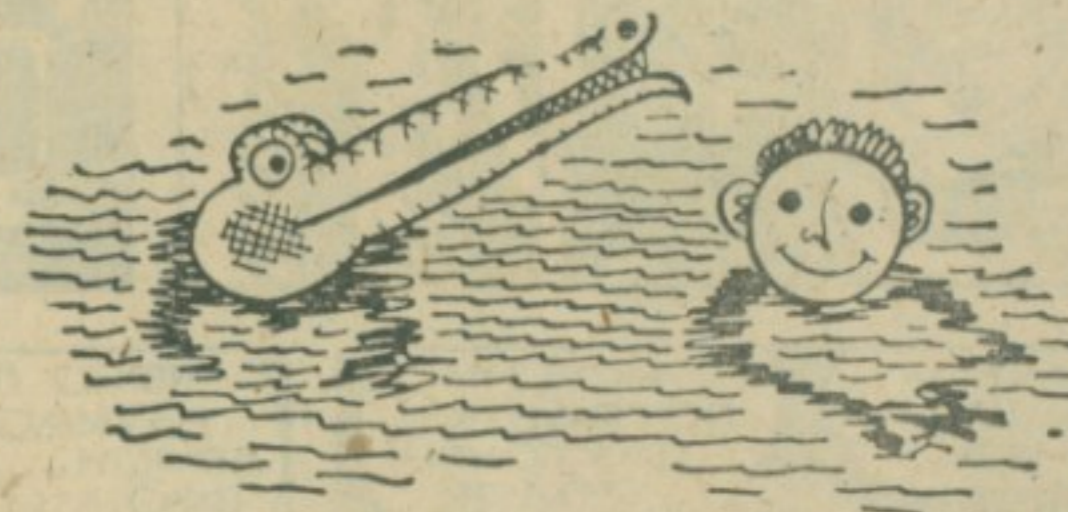
Британско удружење „Пријатељи Шекспира“ објавило је веома занимљиву статистику из које се види да данас Шекспир храни око 800.000 особа из разних земаља на свету. Међу њима има писца, издавача, књижара, књиговезаца, глумца, балерина и балет-мајстора, говорника, позоришних редитеља и организатора разних приредби, продавца сувенира...

КОЛЕВКА ЗА ОДРАСЛЕ

Још и данас многе мајке љуљају своју децу ако ова не могу дуго да заспе. Али, онедавно постоје и колевке за одрасле. Наиме, у једном њујоршком хотелу увели су неку врсту кревета-љуљашки за успававање гостију. Хоћете да одремате? Притисните дугме и постеља ће почети полако да вас љуљашка све док вас не успава.

ЗАБОРАВИО

Неки Американац Вилијам Мак Веј волео је често да се прави важан пред пријатељима и да изводи вештину: пљување у ватру. Пре извесног времена у једном бару напунио је уста бензином, дунуо у запаљени упалач и — нашао се у болници са опекотинама на лицу. Заборавио је да је пустио дугу браду.

НИКАД НИЈЕ ДОЦКАН

Ишимацу Јошида из Оајаме у Јапану, назван јапански „Монте Христо“, умро је у 83. години, годину дана пошто је успео да докаже своју невиност у једном убиству. Још 1913. године био је осуђен због убиства и 50 година је морао да се бори да би доказао да није крив.

ДОБРИ СУСЕДИ

У северном делу Аустралије, у басену реке Робинзон, обитава једна још довољно непроучена врста крокодила који живе у миру и слози, са месним становницима. Житељи овог краја мирно се купају међу крокодилима, а де деца, из обести, чак се пењу на леђа животиња. Па ипак, до сада није забележен ни један случај да је крокодил напао људе. Судећи по свему крокодили су мирољубиви због тога што их у овим крајевима људи не само не до- ве, већ их и хране доносици им на обалу мале корњаче и остале ситне животиње.

Прошле јесени филателисте у Источној Немачкој обрадовала је вест о новом поштанском штампилу на коме се налази цртеж тигра или пантера и натпис „Павиљон Алфреда Брема“. Али, био је то догађај значајан не само за филателисте.

Брем је, као што је већина наших читалаца свакако познато, био истакнути научник и писац-популаризатор, аутор данас већ класичне књиге „Илустровани живот животиња“. Неколико година он је заузимао положај директора зоолошког врта у Хамбургу. Тада још, као један од првих, Брем је исказао мишљење да услови живота животиња у зоолошким вртovima треба да буду максимално слични условима њиховог живота на слободи.

Прошле године, као остварење сна овог давно преминулог научника, не-

ПАВИЉОН АЛФРЕДА БРЕМА

мачки грађевинари створили су у Берлинском зоолошком врту павиљон који носи његово име.

Тропске дивље звери размештене су у четрнаест великих отворених вештачких пећина. Уз сваку се налази пространо „двориште“ где њихови становници, када је време топло, могу слободно да се шетају под отвореним небом. Ове пећине дају утисак „природних пејзажа“ пренесених у павиљон из домова дивљих животиња. Слику употпуњава растље засађено у „двориштима“. Широки, водом испуњен ров дели ова „дворишта“ од посетилаца зоолошког врта. На тај начин ту се могу у условима „слободног живота“ посматрати лавови, тигрови, јагуари или пантери. Пећине

се загревају инфрацрвеним зрацима што дозвољава да чак и „занимљиве“ тропске животиње обитавају у њима од раног пролећа до најпозније јесени. Насељавање новог павиљона било је веома забавно. Било је потребно готово шест часова да би се тигар по имену Паша нате-

рао у нарочити сандук за пресељавање у нови „стан“. Сви „методи убеђивања“ остали су без резултата. Чуvari су морали да прибегну лукавству. Изморен дугом борбом, тигар је осетио силну жеђ. А воду за њега, лукаво су поставили у сандук за селидбу који су једном страном

приђубили уз врата његовог кавеза. Хтео не хтео, прешао је у сандук...

Лавовима су ставили у храну средство за успаљивање, а затим су уснуле животиње опрезно натовариле у сандуке и тако их превезли у за њих одређене пећине. Пробудивши се, оне су неко време са чуђењем посматрале „двориште“ испред пећине, присећајући се можда, своје далеке домовине. Затим су се охрабриле да учине прве несигурне кораке по свом новом станишту.

Међутим, нису се сви житељи новог павиљона снашли у новим условима. Сибирски тигар Чанго, који је одрастао у тесном кавезу, плашио се биљака засађених у његовом двористишту. Првих дана, кад год би у двористишту зашао

у густу траву и чуо како она шушти, Чанго је вистрашено бежао и склањао се у пећину...

ПОГРЕБНИ ТРОШКОВИ ЈЕДНОГ БИКА

У незнабожачко време поједине животиње су биле предмет уважавања и поштовања. Тако је и бик Апис дуго био божанство.

Кад је Лагусов син Птоломеј освојио Египат, у Мемфису је бик угино од старости. Свештеник, који је неговао и чувао бика, утрошио је све што је имао на његову свечану сахрану. Да би покrio о-статак трошкова, узајмно је од Птоломеја још 50 сребрних талената (275.000 франака).

За време Диодора, који је живео у доба Цезара и Августа, трошкови око сахране једног бика достигли су суму од пола милиона златних франака.

ТРЕБА УВЕСТИ РЕД

Једна клиника за „будуће очеве“ биће отворена у Рамфору у јужној Енглеској. То је дело једног друштва које жели да уведе ред у ходнике породилишта — јер будуће тате стварају својим нервозом општи хаос. Кад буду познате њихове супруге у породилиште — они ће бити примљени на клинику и одакле пуштени тек кад им се те лефоном саопшти новост о срећном догађају.

И оне су нервозне

Ускоро ће се у америчким ветеринарским школама увести као предмет и психијатрија. Научници — ентомологи са Калифорнијског универзитета дошли су до закључка да је ово потребно јер су се уверили, посматрајући, да су нервозне... пчеле. Ако једна пчела скупља чича меда буде спречена да се врати у своју кошницу, својој берби готовог полена, она показује знаке повећане узнемирености и умире после два часа због „комплекса обмане“.

Обилан пород

Капетан Кетл, који је станао у Порто-о-Барку на острву Нова земља, умро је у 103. години и оставио за собом велики пород.

Био је ожењен два пута и имао 13 деце; од њих — 65 унучића и 201 пра-унуче. Оставио је укупно 584 директна потомка од којих су 305 пра-пра-унучића.

Како је заслужио, тако је и добио

Један швајцарски индустријалац померио је у својим колима сат за паркирање — пола сата уназад и отишао да посршава нека посла. При повратку је на колима испод брисача стакла затекао цедуљу:

„Становнице земље чији часовници имају светски углед, зар нисте приметили да ваш сат касни пола часа! У вашем је интересу да та доктерате. Саобраћајни агент 8.933.“

Тражи спас

Телефон је зазвонио у пољидијској станици у Ричмонду у Вирџинији.

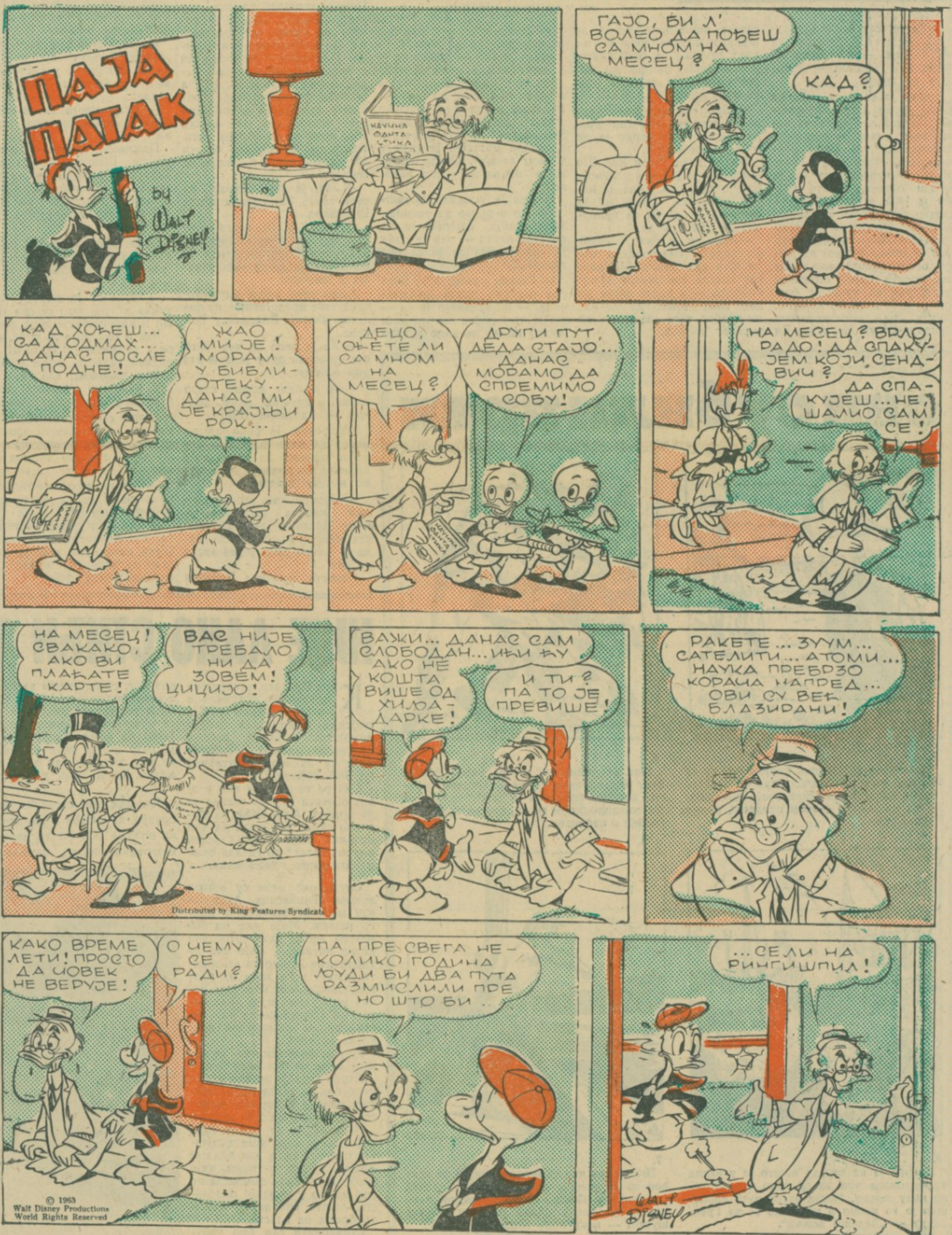
— Ало, овде биро за жалбе — јавио се дежурни полицајац.

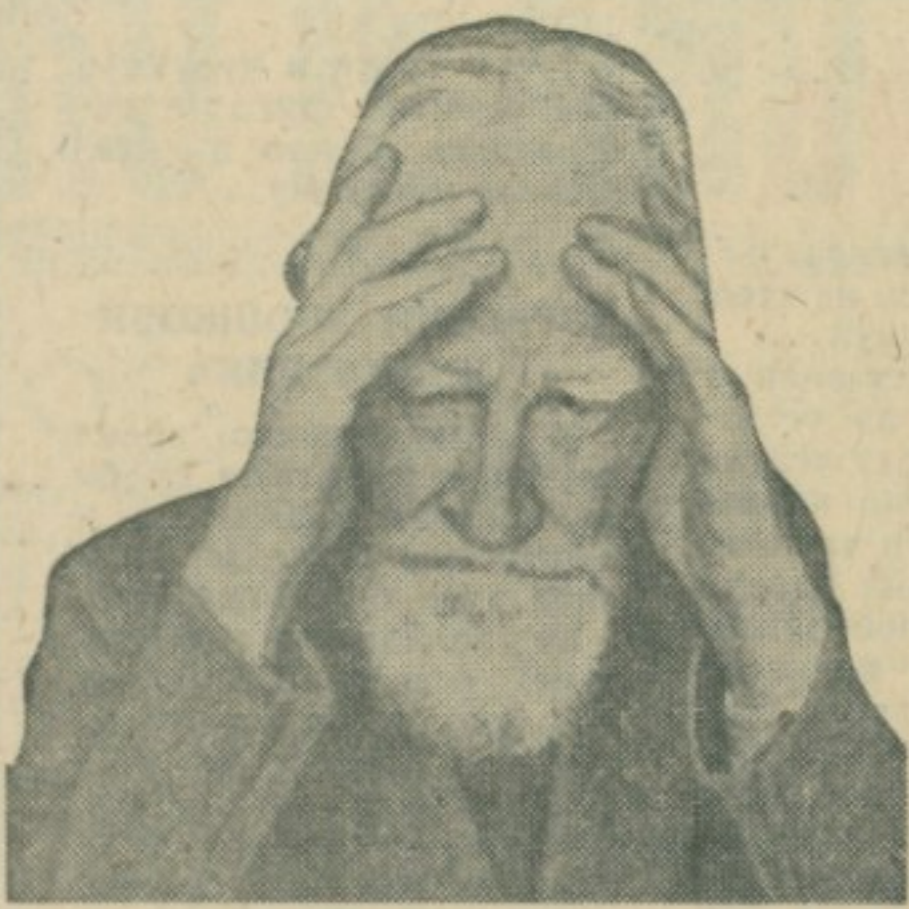
— Господине агенте, једна жена ме бије, — каже неко на другом крају жице.

— А колико имате година? — интересује се агент.

— 10.

— А ко је та жена? — Моја мама.

НЕПОДНОШЉИВИ БЕРНАРД ШО

ШО У МЛАВИМ ГОДИНАМА

Да ли се гнушате да убијете? — упитали су Шоа. — То зависи од особе коју убијам! — одговори он мирно.

Хумор је свакако најбољи начин да се изгубе пријатељи. По тој логици нико никад није имао толики број непријатеља као Џорџ Бернар ШО. Мало пре његове смрти — недостајало му је четири године до сто (рођен је 1856. а умро 1950) — Лондонски листови су објавили прави крсташки рат против овог Ирца из Даблина, који је мрзео (чудно за једног острвљанина) виски и дувач, против овог страшног патријарха са чулавом брадом који је поносно изјавио: „Никад не противуречите Бернару Шоу!“ Не, стара Ен

глеска више није могла да подноси његове дрскости, његово трагање за скандалима, његов понос па чак ни његов геније. Он се увек потписивао само са Ц. Б. Ш.

— Био сам слободан мислилац пре но што сам знао да мислим — говорио је он о свом детињству.

Његов отац, Џорџ Кар Шо још рано га је увео у хумор. Кад је хтео свог сина да научи да плива, рекао му је озбиљно — да би га приволео да уђе у воду.

— Кад ми је било четрнаест година, благодарећи томе што сам био добар пливач спасао сам живот ујаку Роберту, — и после паузе додао: Али, право да ти кажем, због тога сам се кајао читавог живота.

— Једно вече, кад сам једва оцу досезао до колена, — причао је Шо — одвео ме је у шетњу и у мени се тада први пут појавила страшна сумња. Кад смо дошли кући, одох мајци и застрашено рекох: „Мама, мислим да је тата пијан“. Она се окрете и одговори ми: „Он је увек у таквом стању“. Отада нисам више никад ни у шта веровао!

Пошто је у младости много читао и почео да размишља и машта одлучио се да постане писац — али је одбио да призна да је за ово створен.

— Главни разлог због кога сам изабрао позив књижевника, — објашњавао је он — тај је што писца његови „клијенти“ никад не виде и зато

нема потребе да буде беспрекорно одевен.

Од 1876. до 1885. године у Лондону су га упорно игнорисали. Његов први роман „Недозрелост“, написан 1879. године, ниједан издавач није хтео да објави.

Године 1881. он постаје велики вегетаријанац и „месождерство“ упоређује са „канибализмом без хероизма“.

— Човек мојих квалитета не једе лешеве — рекао је и одмах се исправио: — У свету постоје милиони вегетаријанаца, али зато само један Бернар ШО.

Његова ексцентричност, по знатија готово од његовог дела, исто је тако чувена као и његов скептицизам. Кад се говори о будистима и њиховој љубави према животињама, он испољава своје неповерење:

— Занста, ми знамо да будиста крчи себи нов пут да не би нагазио неког инсекта и убио га; али ми не знамо шта будиста ради кад ухвати муву која му читав сат не да да спава.

Убрзо је постао и јавни говорник, типичан за Енглезе. Пуних дванаест година, три пута недељно, држао је говор на улици, по тржницама, по школским дворацима. Од јавног говорника до драмског писца има само један корак — и Ц. Б. Ш. га је брзо превалио. Зар позориште није идеал за амбициозног човека као што је он, који воли да се обраћа маси? Тврди да је требало чекати 300 година да се појави нови геније!

— Јер, ја сам дошао на свет тачно 300 година после Шекспира.

Отуда Ц. Б. Ш. постаје неносан. Пошто му се није свиђало име Џорџ, захтевао је од издавача да га увек ставља у заграда.

Једно вече, после циркуске представе представише му познатог клоуна Винсикела Волкера.

— То је лепо од вас што сте пружио руку једном старом клоуну.

— И ја сам један стари клоун, и пружам руку другом — одговори Шо.

Позориште је било право место за овог човека о коме се причало да воли да се забавља са женама. Али, чујмо његово признање:

— Провео сам један део свог живота посматрајући жене. Да ли се један хумориста може заљубити? За мене је љубав само једна врста забаве.

Позната играчица Исидора

Дункан изразила је жељу да се уда за њега и да има дете: „Једно дете које би било лепо на мене, а имало ваш дух“.

— Мислите ли то озбиљно? — упита је Шо. — А ако би се догодило да има ваш дух а да личи на мене?...

Овај њаво од човека био је увек у току свих збивања свог времена: све је волео да зна и види, интересовао се за техничка питања, за све нове проналаске. Кад је имао шездесет година још је био виталан и купио је бицикл. До своје осамдесете волео је да вози аутомобил и да плива. У Лондону, свако јутро пре доручка, пливао је у базену „Аутомобилског клуба“.

— Као Ирац, не волим да се перем — каже он. — Али зато волим да се загрејем у хладну воду.

Нобелову награду за књижевност добио је 1925. али је то сматрао као светску захвалност што те године није ништа објавио и није је примио.

— Могу да опростим Нобелу што је пронашао динамит, али само њаво у човечјем облику могао је да измисли Нобелову награду — рекао је он одбијајући награду.

После његовог новог дела „Света Јованка“ причало се да ће Шо прећи у католицизам; али је он то брзо оповргао:

— Нема места за двојицу папа у римокатоличкој цркви.

Приликом пожара у позоришту Шекспировог града Стратфорд он је послао телеграм истакнутим личности ма места и честитао им што је уништена тако ружна грађевина.

Први знаци старости појавили су се кад је почео да говори о младости. А он о њој каже:

— Младост је дивна; али какав злочин што се она троши и упропашта због деце.

Чак и они који га мрзе, морају да признају: Ц. Б. Ш. је индивидуалиста, недисциплинован, напрасит, али зато ипак њаволски постоји: има већ деvedесет шест година.

Бунио се против смрти и хвалио да ће живети триста година; али га је смрт претекла. Овај велики радник је признао:

— Стални годишњи одмор представља доста тачну дефиницију пакла!

Љубитељ музике, уметности, књижевности, овај генијални писац сам себе је сматрао за клоуна а постао је мудрац нашег доба.

ПАЛАТА ОД ПАЛИДРВАЦА

У своје слободно време Јакош Пап и његова жена, житељи мађарског града Мишкольца, забављају се — грађевинарством. С великим стрпљењем њих двоје граде од

палидрваца зграду будимпештанског парламента. Њихов минијатурни парламент верна је копија правог, у свим његовим детаљима, иако се „зида“ у размери 1:1.250. Супружници Пап надују се да ће зграду парламента потпуно завршити кроз две године.

Великодушност

Једном је Вилијам Брукс, најдебљи човек Сједињених Америчких Држава (245 килограма), упао у не баш трезном стању у језеро Мичиген. Да би настрадао извукао из воде, полицајци су били принуђени да набаве трактор. Спасени дебељко је из захвалности купио тај трактор од његовог сопственика, а затим га је поклонно полицији „за спасавање оних који се даве“.

Смех у зрнима

Може ли смех да расте на гранама? На Блиском истоку гаје једну биљку која се зове „двехе смеха“! Плод ове биљке су ситна црна зрна величине грашца која код човека изазивају наступ веселости који траје 30 до 50 минута. Становници ових крајева жваћу ова зрна кад имају зубобољу.

они су били први

4. Вероватно приморани олујом они су се 874. искрцали на Исланду где су педесет година касније основали своју колонију. Ту се, по једном старом предању, родно Риђи Ерик.

5. Име је добио по својој риђој бради. Због честих туча са припадницима других кланова протеран је са Исланда и са својом породицом се укрцао на брод 932. године и отпловио.

6. Кренуо је ка западу пошто је у неким морепловаца чуо да су тамо видели неку нову земљу. После дугог пута пронашао је то копно и наставио се на Гренланду — „Зеленој земљи“.

7. Његов син кад се једном приликом враћао из Норвешке био је захваћен великом олујом. Пошто се време смирило угледао је ниску обалу обраслу густом шумом — неку нову земљу. (Наставиће се)

НИЈЕ ЛАКО СТИЋИ ДО ОРЛИЋА

Карл Вендлер, аустријски орнитолог, испрчао је на који начин у Тиролским Алпима, са својим помоћником Ханом, ставља прстенове младим орлићима, који су законом заштићени од 1925. године.

Сматра се да сада има у овој области око 23 гнезда са 80 орлова. Али, боље да пустимо самог Вендлера да нам исприча како изгледа један његов „излет“ до гнезда ових најопаснијих грабљивица.

Свуда око мене су оштри врхови Тиролских Алпа — али мене не интересује много пејзаж. Моје уже од 500 метара лебди дуж вртоглаво стрме литице, а моје очи су управљене једино на стеновити испуст који личи на раоник, тридесетак корачаји изнад моје главе, и на орла који 3—4 корака изнад тог места описује изванредно правилне кругове.

Морам да пазим како се пењем да се не бих оклизнуо.

Птица која је летела изнад мене био је један од најлепших орлова у Тиролу, са распонем крила од 2,60 метара.

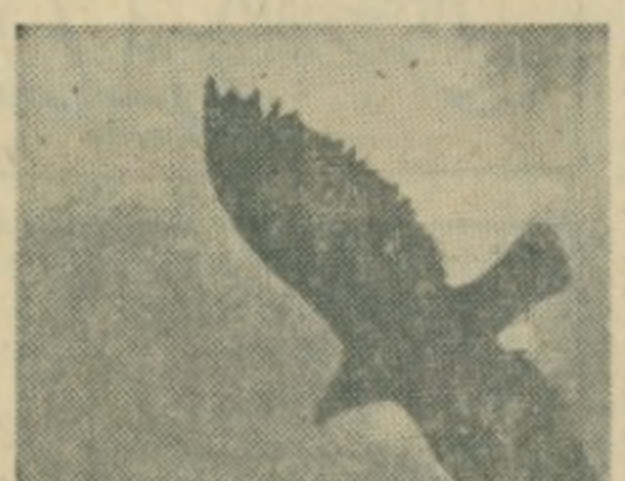
Наравно, ту је био и Хан, мој водич, који није испуштао орла из вида, али мада је држао пушку у руци није смео да пуца све док се ја не бих нашао у смртној опасности, пошто смо за то имали одобрење од власти.

Страховито сам био узбуђен. Јер човек може бити ор-

нитолог, специјалиста за грабљивице, може да буде и упорни и вешти алпиниста, па да се ипак осећа помало непријатно на овом месту... Али, ја овај напор ипак низашта не бих дао, јер сам хтео да видим малог орла у гнезду.

★

Још док снег средином фебруара најжешће пада, женка полаже јаја (често два) у незграпно гнездо, начињено

од изукрштаних гранчица, у закљону неке стене. На њима она непрекидно лежи 45 дана, а за то време јој храну доноси мужјак. Око половине маја, два птића прокључају љуску и излазе. Један је, већ одмах, јачи и живљи и мајка му посвећује сву своју пажњу, запостављајући другог, који ускоро умире од слабости.

Орлић се брзо развија, а његово перје постаје смеђе. — Птић много једе хранећи се измрљеним пленом који му отац доноси: алпским зечевима, мрмотима, кокошкама и младим дивокозама. Ту га, нарочито мајка која ретко кад напушта гнездо, чува као право дете.

★
„Ји-ни-ји!“ Од овог крика се трох. Хан викну да ми се спрема опасност. Грабљивица се спрема да ме нападне. Али у таквом тренутку вечни инстинкт ловца на фотографије натера ме да притиснем моју аутоматску камеру. Птица ме ошину крилом и виноу се нагоре спремајући се за нов напад. Зачух страшну грмљавину — то је Хан пуцао у стену да би запалио орла. И то је утицало да орла заиста напусти борбу. Женка се тешко кретала по гнезду. Хан ми је из свог закљона весело махао. Значи, могу да се успујем до орлића и да га „прстенујем“. То ће ми бити 17. кога сам обедежио ове године.

СВЕ ЈЕ РЕЛАТИВНО

Целог свог живота Ајнштајн није полагао нимало на своје облачење. Био је већ чувен кад је у Берлину срео једног пријатеља који га упита:

— Зар не мислите да би требало да купите други огртач?
— Због чега? — упита Ајнштајн. — Па овде ме сви познају.

Много година касније исти пријатељ срете чувеног научника у Вашингтону. И овог пута је он имао свој стари огртач.

— Како — изненади се пријатељ — ви још носите онај стари огртач из Берлина?

— Зашто не? — одговори физичар. — Па овде ме нико не познаје.

Шкотланђанска прича

О ИСТОМ ТРОШКУ

Санди се уписао у месни тенис-клуб. Један од дечака-сакупљача лопти рече му да би било добро на своје лопте да стави име, ако се нека од њих изгуби.

— Добро, — рече Санди — ставите: Санди Мак Тавиш.

— У реду, — пристаде дечак.

— Чујте, — додаде Мак Тавиш — допишите и ово: доктор медицине.

Дечак послуша и крете, али га Шкотланђанин опет заустави:

— Чекајте, ставите још и ово: прима од 14 до 17 часова.

ђа и настављале борбу као пешадија. Али чим се укаже потреба људство је одлазило у склоништа и извлачило оруђа, и то тако брзо и тако вешто да су стизали на ватрене позиције прикривени и заједно са осталим јединицама.

За Немце су они, иако су држали на оку све важније и споредне путеве, остајали невидљиви све док не би ступили у дејство.

Тако је било и 12. јуна 1944. године за време трећег — или ко зна ког по реду — напада на Штампетов мост. Непријатељ се понајмање могао надати учешћу артиљерије јер су сви прилазни путеви били затворени. Артиљеријци су, међутим, извукли оруђа из склоништа у непосредној близини моста и у највећој тајности их довели до ивице шуме, на неких пет стотина метара од бункера. У одређено време, пре самог мрака, када се најмање очекивало, грунули су топови и за кратко време срушили бункере. Партизани су затим јуришем протерали Немце а за то време минери су поставили експлозив, минирали мост и срушили део пруге.

Партизански артиљеријци су често у рату скривали тешка оруђа и остављали их у склоништима док се не би указала потреба за артиљеријском подршком. Тада је људство које је дотад извршавало пешадијске задатке, одлазило и из склоништа у највећој тајности, извлачило оруђа. За Немце је то било велико изненађење.

БАТЕРИЈЕ И ДИВИЗИОНИ БЕЗ ТОПОВА

БЕЗ ТОПОВА

У рано јутро 12. децембра 1943. године јединице 14. дивизије продрле су, уз подршку артиљерије, у Кочевје и убрзо ослободиле готово читав град, а Немце и белоградисте збиле у стару градску тврђаву. И затим, хаубицама, непосредним гађањем изблиза, ра збиле улазна врата и направиле два отвора у дебелим зидинама. Баш када су кроз те отворе почели пушити и начета тврђава била пред па дом, у Кочевје је бануо ком плетан немачки пук ојачан тенковима. Посео је све објекте у позадини наших јединица и оне су се тако нашле у врло тешкој ситуацији. Морале су да прекину јуриш на тврђаву, из које су се Немци охрабрени присуством својих јединица у граду, почели спремати за противнапад.

У повлачењу, пешадијске јединице су хитале свака у свом правцу, а артиљерија се морала држати друма ка Рогу. Тек што су мало одмакли из града са чепа је стигло обавештење да су наишли на непремостиву препреку — засеку која се није могла обћи, ни уклонити. Артиљеријци нису смели остати сами, нити су могли да наставе пут. Никома и поред свега није падало на ум да

топове остави непријатељу. Нашли су друго решење: скренули хаубице с пута и вешто их маскирали у шуми. Затвараче, нишанске справе и муницију сакрили су одвојено да непријатељ не би, ако му којим случајем оруђа и паду у руке, могао да их употребли.

Батерија је наставила пут као партизанска чета и учествовала у многим акцијама с пешадијским оружјем. Нешто касније, када се указала повољна прилика, артиљеријци су се вратили у шуму и извукли своје хаубице.

Слично је било и приликом напада на Штампетов мост на прузи измеђ Љубљане и Постојне, 28. септембра 1944. године. Артиљеријци су исто тако непосредним гађањем изблиза уништили немачке бункере и минирима омогућили рушење моста. Али непријатељске посаде су имале радно-везу с јединицама у околним гарнизонима и оне су партизанима пресекле једини пут за повлачење. Тако одсечени, артиљеријци нису губили главу: једним делом снага су одбијали нартаје Немаца, а остало људство је на брзину, крај пута, сакриво оруђа. Батерија је, тако растерећена, успела да се пробије из обруча.

У то време су и остале артиљеријске јединице Седмог корпуса често скривале ору-

ПЛУТОН У ЦИРКУСУ

ПЛАНИНСКА ВОДА У КОНЗЕРВАМА

Вода — најстарији напитај човечанства — нашла се ових дана у конзервама, и то не као додатак нечему. Према изјави проналазача ове „конзерве“ канадског фабриканта Харија Чина, вода у конзервама појавиће се ускоро као „шлагер“ у свим продавницама животињих намирница и колонијалним радњама.

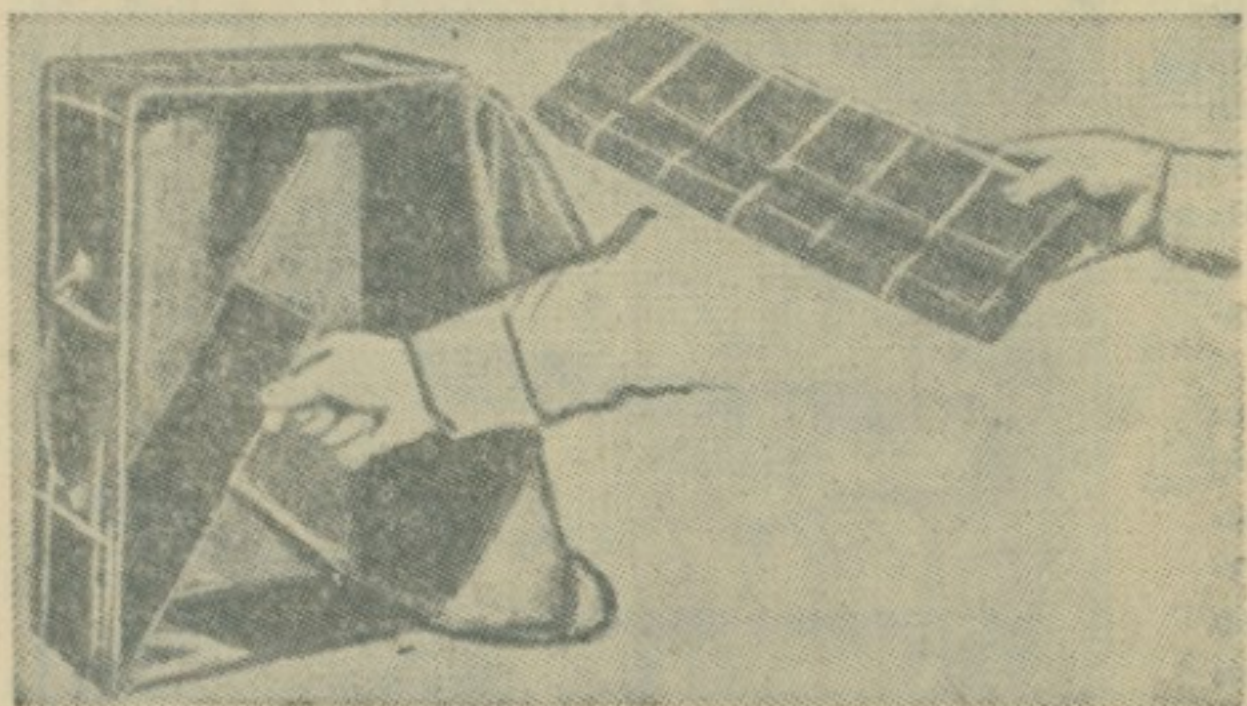
Нови производ се нарочитим процесом ослобађа свих клица и бактерија, а омекшава се додавањем натријумфосфата. Тако припремљена, вода ће моћи пет година да остане потпуно свежа.

Човек коме је пала на ум идеја да производи конзерве воде не спада у категорију

наследника Тила Ојленшигела, већ у сналажљиве пословне људе. Већ је пријавио и добио патент за „водене конзерве“ у Канади, Великој Британији, Аустралији, Швајцарској и Сједињеним Америчким Државама.

Као полазну тачку за победнички поход свог производа Чин је изабрао британску крунску колонију Хонгконг где се већ стотину година осећа оштра и стална несташница воде.

За своје конзерве Чин је измислио и одговарајућу етикету: снегом покривен планински масив и испод њега потпис: „Чиста планинска вода из Британске Колумбије“.

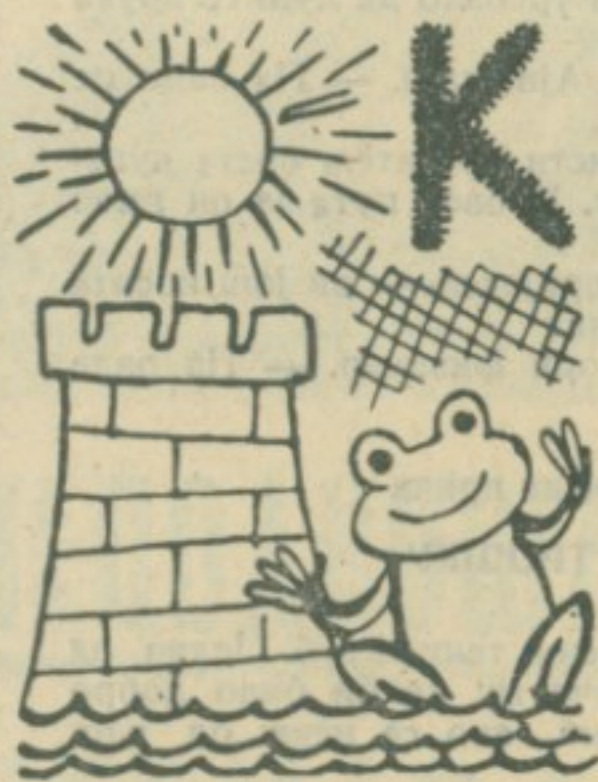
КОФЕР НА РАСКЛАПАЊЕ

У француским трговинама појавио се недавно у продаји кофер који може тако да се склопи — наравно кад је празан — да не изгледа већи од мале женске ручне таш-

не. Спољашња страна кофера пресвучена је непромочивом тканином. Читав кофер је тежак око један килограм.

ЧУДА ПРИРОДЕ

**ЖАБА — АРХИТЕКТА
ЗМИЈСКИ ЦЕРОМОНИЈАЛ
ПТИЋИ — ДАДИЉЕ
ЖИВЕ ЗВЕЗДЕ**

КАДА у септембру у Бразилу почне пролеће и у горњем току Амазона наступе поплаве, жабе граде своја гнезда. А жабе у Бразилу прави су „оригинали“.

Шумска жаба која носи научно име филомедуза попне се на дрво, на грану која се надиноси над водом. Са гране прелази на лист. Задњим ногама хвата крајеве листа и савија их изнад себе да би у пакету добијен на овај начин положила своја јаја. Њена јаја су лепљива и она слепљује крајеве листића. Сад може мирно да их спусти:

Гнездо-колевка виси изнад саме воде, љуљуска га ветар, умива киша. У њему се скупља вода и пуноглавци, који ће се излећи из јаја што их је положила филомедуза, пливаће у зеленим врећицама, као у малим рибњацима, док не поодрасту и не ојачају. Тада ће искочити из зелене колевке и један за другим заронити у реку.

А друга њена сродница, жаба-ковач — то име је добила због свог необичног гласа који подсећа на ударац чекића по лиму — подиже за своје пуноглавце „вавилонску кулу“.

У тај посао жаба улаже много труда. Најпре на дну речне увале она подиже темељ за кулу: ногама лепи од блата и муља широк прстен. Као зидар мистријом, размазује блато ногама које на прстима имају пијавке. На темељу ничу високи зидови које жаба изнутра „малтереше“ и глача ногама и грудима.

Кулу подиже само женка; мужјак јој не помаже: чучи крај ње беспослен. Када зидови куле, коју жаба подиже два дана и две ноћи, изникну десет сантиметара изнад воде, она прекида рад. Гнездо је готово и жаба у њега полаже јаја. Пет дана касније из јаја ће се излећи пуноглавци који ће живети у кули док не одрасту. Мајка-жаба заштитила је своје потомство од непријатељске средине речне увале.

ДАВНО је већ примећено: уколико је оружје дуелана та у животињском свету опасније, утолико је сам „двобој“ конвенционалнији. Пример: двобоји змијавечарки око ловишта.

Кад два мужјака ове опасне змије претендују на једно исто ловиште они свој спор не решавају „тучком“ већ ратничком игром. Мада змије нису превише осетљиве на сопствене отров, у правом двобоју оне би тако изујдале једна другу да би, највероватније, обе угинуле.

Противници се приближавају један другом с високо подигнутим главама, клате њима један пред другим, разилазе се, праве нагли окрет на лево, па окрет на десно, поново се приближавају и пузе напредо, складно понављајући једне те исте покрете као да је свака змија лик у огледалу оне друге.

Први део ратничке игре траје пет минута. После кратког одмора змије се поново приближе једна другој с главама подигнутим од земље за готово пола метра. Преплићу и расплићу своје гипке вратове, пузе напредо, разилазе се и опет се опрезно приљубљују. У њиховој игри осећа се неки нарочити ритам. Кад се уморе, змије се одмарају лежећи једна на другој.

То је заиста јединствен приказ: змије изводе прави балет на песку. Мексиканци веома воле да посматрају ратничку игру змија и у стању су да сатима седе око ограђеног простора у коме се налазе најактивнији „играчи“.

Крај игре је увек исти: змије се неочекивано испреплету, затим тренутак страховитог напрезања и — једна од њих одлеће на песак блеснувши беличастим трбухом. Победник притискује уз земљу побеђеног противника, а затим се удаљује гордо подигнуте главе. Побеђени борац, међутим, понизно напушта бојиште уступајући „ловиште“ победнику.

ЗАВИРИТЕ ли у гнездо било које птице, наћи ћете, вероватно, птиће који се по својој величини, а тиме и по узрасту, мало или никако не разликују међу собом. То је и разумљиво: готово све птице прво снесу одређен број јаја, а затим леже на њима да би извеле младе.

А шта се догађа ако птица почне да лежи на јајету чим га снесе? Тада ће, очигледно, птићи бити различитог узраста, јер птица не може сва јаја да снесе се истог дана.

Ето, такви птићи разног узраста седе у совином гнезду. Једни се већ спремају да полете, други једва да су добили перје, а трећи тек што су се испилили из јајета. Код поларне сове, на пример, најстарији птићи излегу се у јуну, а најмлађи крајем јула. Код једине поједини птићи старији су од других за пет до седам дана.

Мама-сова седи читаво време само на првим јајима. Када први птићи угледају свет, мајка и отац одлећу у лов (а одлећу далеко: 3 до 10 километара од гнезда), а неиздежена јаја загревају старија „деча“. Кад се и ти млади излегу из јаја, њихова старија „браћа“, која су дотле већ поодрасла, чувају их и штите терајући непријатеље од гнезда.

А Новом Зеланду постоји једна необична пећина.

Ујатома — тако доморочи називају ову пећину — налази се око 320 километара северно од Веллингтона, у области коју настајују Маори. Спуштајући се замршеним лавиринтом који су усекле текуће воде, туристи стижу до подземног језера. Подижу главу и — остају забезекнути: иза њих је звездано небо. Милиони звезда. Једне се збиле у сазвежђа, друге блистају усамљене окружене вечитим мраком подземног царства.

Шапат или тихи усклик сазвежђе за другим и све ће покрити тама. Сад треба дуго чекати, у потпуној тишини, да се пећинско небо поново оспе светиљкама. А када

се „звезде“ опет упале, тихо-тихо, опрезно, подигните руку и ако пећински свод није високо можда ћете имати срећу да ухватите једну „звездицу“. Добро је стегните у шасти: она је жива и мигоћи се, али — не бојте се, не уједа. Брзо је изнесите из пећине на светлост дана и осмотрите шта сте уловили.

У вашој руци је... црв. Мали, бео. У тами, плавичасто-зелени ореол окружава црвених задњи део. Под његовом кожом светле се четири „волшебна“ штапића, а испод њих налази се блистави „рефлектор“ — он појачава светлост.

То је ларва дугоног комарца кога научници називају „болитопхила луминоса“. Комарац је двоструко већи од обичног комарца и своја јаја полаже на зидове и таваницу пећина (понекад и на зидове дубоких и мрачних клисура). Из јаја се излегу ларве сличне црвима које одмах почињу да плету свиленасте чауре. Из њих се пуштају танке, лепљиве нити дугачке око пола метра. То су мамци.

У топлој води подземног језера легу се хиљаде разних инсеката. Поред тога, и вода која се слива у пећину кроз пукотине у земљи, доноси јаја и ларве многих инсеката. Завршивши развиће, млади инсекти напуштају водену средину и развијајући крила полећу навише, према — како им се чини — звезданом небу. Ту се залепе за нити којима су лукави будући комарци окитили пећински свод.

НАЈСТАРИЈИ ЛОГАРИТМАР од пре 90 ВЕКОВА

КАДА су људи научили да броје и врше различита мерења? Несумњиво пре но што је човек научио да цифре представља писаним или цртаним симболима. При бројању тај наш давни предак служио се прстима и гестовима, звуцима и речима. На жалост, време је поштедело само графичке симболе — цртеже и писмена — по тврдиши још једном тачност старе пословице: „Речи одлећу, написане остаје“.

Недавно је једна експедиција коју је предводио палеонтолог Жан Анзелен вршила ископавања у региону који на сељава племе Ишанго, у самом срцу Африке, у подножју вулкана Вирунга и на обали Едуардовог језера. Геолошка проверавања потврдила су да се трагови древне цивилизације нађени у овом региону односе на епоху између 9.000 и 6.500 година пре наше ере.

Најинтересантнији предмет који је Анзелен нашао је један дугачка обрађена кост с комадићем тврдог кристала на крају. Није искључено да је кост — као и аналогни инструменти каснијег времена који обухвата епоху првих египатских династија — служила за исцртавање линија, цртежа и писмена. Занимљивост је у нечем другом. На површини инструмента у одређеном реду нанесено је не колико зареза. Брижљиво изучавање загонетних зареза довело је научнике до закључка да кост није представљала ништа друго до... први „логаритмар“ у историји човечанства.

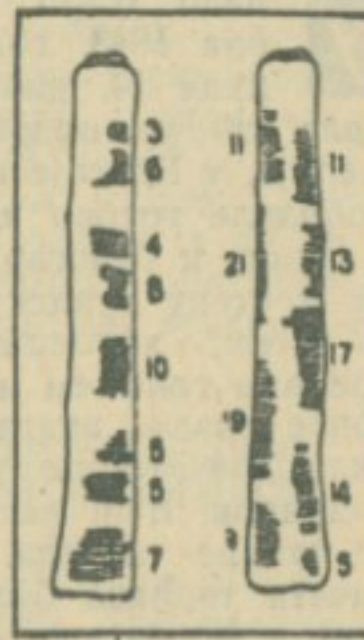
Бележења су распоређена у три реда. У првом се налазе групе са 11, 13, и 19 зареза који, очигледно, одговарају простим бројевима, тј. бројевима који су дељиви са само самим собом и јединицом.

Није тешко закључити да се бројеви из првог реда налазе између 10 и 20. У другом реду су групе од 3 и 6, 4 и 8, 5 и 10 и 7 зареза. Занимљиво је да је у сваком пару зареза друга „цифра“ два пута већа од прве. Најзад, трећи низ састоји се од зареза који образују бројеве 11, 21, 19 и 9 и представљају, на тај начин, $10 + 1$, $20 + 1$, $20 - 1$ и $10 - 1$.

Могућно је да је у питању први човеку познат систем бројања и рачунања. Уо сталом, примитивне рачунске таблице Кинеза не разликују се много од ових, мада припадају много каснијем периоду. Може се претпоставити да је сличан систем рачунања, без сумње био и користан и неопходан одличним древним ловцима и риболовцима, као што су то данас припадници племена Ишанго, за пре бројавање и деобу плена, као и при трампи. Први системи

рачунања поникли у резултату ловачких и трговачких потреба, раширили су се из конгоанских шума до долине Нила, дошли до Египћана, а преко њих постали познати житељима Месопотамије и Индије.

- ПРВО ГРАФИЧКО ПРЕДСТАВЉАЊЕ БРОЈЕВА НИЈЕ СЕ ПОЈАВИЛО У КИНИ ИЛИ ЕГИПТУ, КАКО СЕ СВЕ ДО НЕДАВНО ПРЕТПОСТАВЉАЛО ВЕЋ У ЦЕНТРАЛНОЈ АФРИЦИ — ДО ТАКОВОГ ЗАКЉУЧКА ДОШЛА ЈЕ ЕКСПЕДИЦИЈА ЖАНА АНЗЕЛЕНА.

ИЗ СТАРИХ РИЗНИЦА

НОВИ АМЕРИЧКИ АЕРОПЛАН

Захваљујући проналаску аероплана проблем слободних летова у ваздуху је решен. Ипак, конструкција апарата још је толико несавршена да је сваки лет безан с великим ризиком и сваки срећан исход дође као случајност. Ако конструктори успеју да реше питање стабилности аероплана у ваздуху, тада се можда више нећемо морати бојати катастрофа које се сада готово стално догађају...

Американец Вен П. Хари изумео је аероплан нове конструкције који је стабилнији у ваздуху од других модела. Харијев апарат смештен је у један огроман точак и причвршћен је, као и волан, у самом његовом центру. Мотор, место за пилота и разни механизми, чврсто су састављени с точком и прате све његове заокрете и кретање уопште. У средини точка распоређене су три површине које апарату дају стабилност у лету. Пробе са овим апаратима и при најкаприциознијим колебањима ваздуха крунисане су пуним успехом.

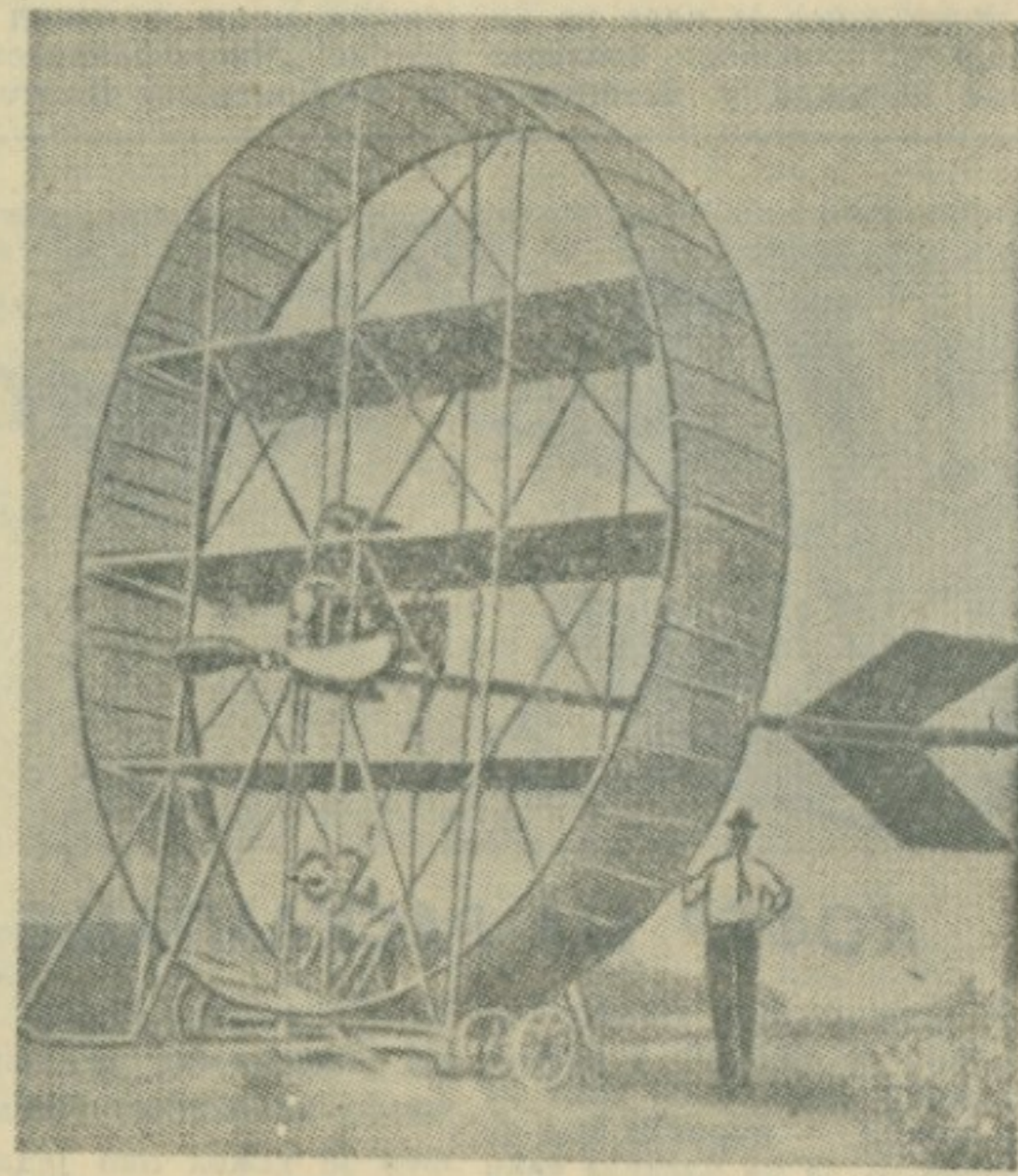
Пред вама је неколико вести и фотографија, старих 50 година, нађених у листовима и часописима који су излазили пре пола века.

„КЛИМЕ НЕМА...“

Оренбуршки и самарски генерал-губернатор Перовски, дознавши из месечних рапорта команданта пограничне тврђаве Св. Николе да у њеном гарнизону умире много људи, затражио је да му јаве узрок тој појави. Ако смрт наступа као последица загађеног ваздуха у самицама или од непогодне климе, писало је у губернаторовом захтеву, онда се од команданта тврђаве тражи да нареди предузимање мера које би смањиле смртност.

На то је био добијен одговор:

„Господину оренбуршком и самарском генерал-губернатору. Репорт команданта тврђаве Св. Николе потпуковника Хуђакова. У тврђави којом ја командујем ваздуха и климе нема; постоји само жега која пали и од које се људи разболевају, али ја их одмах шаљем у болницу где умиру на основу закона. Потпуковник Худјаков.“

ГРАДОВИ

на ВОДИ

различитих еснафа које купци препознају по звоњењу звончића, тако карактеристичних за канале Бангкока.

је главна Уеме. У сезони киша, која траје 4 месеца, поплаве се шире до 300 км од лагуна и језерска села постају изолована усред једног огромног сланкастог мора. И стада чак имају штале на коњима. Становници су непрекидно окружени водом, јер су

Канали Бангкока, речице и лагуна Индије, Малајских острва или Африке са својим многобројним сампанима и пирогама, као и кућама на кољу, веома су интересантни и због трговине која је овде веома живописна.

Ако бисмо пролазе велике париске пијаци испунили водом и бродима онда бисмо можда имали приближну слику о најчувенијој пијаци крајњег истока — у Бангкоку, престоници Сијам. Од милион становника, трешина живи на води, у окуци реке Шао Фуа. То је прави водени град, коме нема сличног на свету: сав је испресецан каналима великим као авеније или једноставним природним или вештачким каналима који повезују токове река, а његове куће-бродови причвршћене су за тропско дрвеће.

Вода је ишчезла испод пловеће пијаци

Из ових водених канала увек се шири отужно бљутав мириш. Канал је у исто време јавна канализација, извор пијаће воде, перионица рубља и купалиште; поред тога улица и место у коме се станује. Од каналића до пловећих пијаца на великом каналу, граја се повећава у правој сразмери са саобраћајем. Невероватно је сва збијено као у Азији. Сви ти плавни објекти су тако многобројни да се вода и не види — као да је ишчезла испод барки и правих кула од робе.

Сви производи земље у невероватном нреду чекају купце: поврће, пиринач, лубенице, кокосови ораси, банане... Хиљаду заната се обавља на овим покретним „сајмовима“. Разна причала, продавци пржених колача сличних мекикама, касаци, трговци дрвеног угља... сви рекламирају своју робу. Сто

Како купци успевају да допру својим баркама кроз те пловеће лавиринте просто је несхватљиво. Утолико више што ову тужву без прекида увећавају конвоји великих сампана који достојанствено пролазе, вучени једном моторном лађицом, чији пилот не испушта сирену из руку.

У Индији такође постоје области у којима се тргује на води. У Бенгалу, на реци Булингганг, често се срећу прави градови, пловеће пијаци, који привлаче стотине чамаца.

Седф из Бенгала

Слика вашара се још јаче намеће него у Сијаму, јер ту се у исто време продаје и купује: плави патлициани, чај и паприка, мршаве краве. У овим језерским сеонима среће се једна каста необичних бродара-трговаца који дове и снабдевају пијаци огромним количинама речних шкољки. Љуштуре ових мекушаца, уобличене и пробушене

руком даће дугмета од сedefа која се у Европи продају ушивена на картонима по два наест комада.

У Хошимилку, муштерије плове само једном седмично

У Мексику, у Хошимилку, муштерије плове само једном седмично када настаје велика сеоба трговаца закупљених бригом да што боље продаду своју робу. Хошимилку је за Мексико оно што је Булоњска шума за Париз. Има велико језеро и многобројни шетачи долазе ту недељом, изнајмљују један од пространих и цвећем

украшених бродова и проваде са породицом цео дан пловећи по језеру.

Тakoђе, сваке недеље се присуствује некој врсти трка — трговачком родеу између продаваца и извозника које они просто опседају и нагоне у бекство својим понудама. Ту је чак и брод-фотографска радња.

Тринаест хиљада становника лагуна Парто-Нова у Јужном Дахомеју знају такође за живот на броду. Три насеља на кољу у којима станује сав овај народ налазе се на излазу из огромне делте коју чине две реке, од којих

људи лагуна пре свега рибари. Сушена риба (20.000 тона годишње) управо и сачињава робу за размену која привлачи трговце из Котонуа и Парто-Нова који им у замену доносе све што им је потребно за живот, од шерпи до радио-апарата. Јер, треба напоменути, и електрична мрежа подигнута такође на коље, пролази кроз лагуна.

Пловећа трговина Ригоберта Суареца пролази само једном годишње

На обалама реке Гвапоре и њених притока, у Боливији, трговина се обавља само једном годишње.

Овај супер-магазин је у ствари низ од четири или пет „ланчаса“ широких спорих дереглија на којима Ригоберто предузима сваке године пруда трговачка путештвија.

На реци Гвапори је сењор Суарез у исто време бакалин, сваштар, твoжђар, апотекар, трговац завесама и штoфом. Од њега се могу купити каучбојске панталоне, муниција, прибор за лов и риболов и много штошта друго.

Он такође преноси пошту, стоку, а покаткад је чак толико љубазан да превезе и путнике.

Како је Ригоберто човек правог трговачког духа, он уз пут оставља празне ланчасе и у повратку их узима на пуњене памуком, каучуком, какаоом и другом робом.

ИЗ СТАРИХ РИЗНИЦА

ЦИГЛЕ ЗА ПЕВАЧЕ

Један енглески часопис пише о чудотворној тајни помоћу које певачи могу да смекшају свој глас и поправе дисање. Треба само лећи на леђа и изводити гласовне вежбе са циглама на стомаку. Тежина цигли чини дијафрагму ја-

чом и еластичнијом. Треба почети од једне цигле а када, постепеним додавањем, стигнете до 50 комада, из вас ће се извијати или глас Аделине Пати или Каруза.

Запитан за мишљење о

овом открићу, један енглески певач је казао:

— Цигле су корисне, али за личну употребу ја им претпостављам велику чинију с водом. Ако пребрзо удахнем или издахнем ваздух, онда ту своју погрешку плаћам тиме што ми ледена вода полије груди.

ОРИГИНАЛНИ ПЧЕЛАРНИК

У планинском селу Хајфел у Шлеској, може се видети оригинални пчеларник. Његове кошнице у ствари су двадесет људских фигура у природној величини изрезбарених у дрвету и шарено украшених. Раукбурски манастир, некадашњи власник овог поседа, и каснији власник господин Ибершер поручили су фигуре специјално за кошнице. Фигуре чине својеврсну дружину и заузимају око 20 метара. Међу њима може се препознати епископ, жупник, калуђер, калуђерица, Мојсије, Симеон, апостоли Петар и Павле, официр, сељак, сеоска девојка, сеоска старија жена, војник са невестом, стражар на свом стра-

жарском месту и сам власник Ибершер. Свака фигура држи у руци неки предмет. Тако, на пример, у руци сеоске девојке види се кафена шоља, у старије сељанке овећа боца; калуђе-

рица држи венац од ружа, Мојсије бронзану змију и две таблице заповести, војникова невеста лепецу, а стражар који стоји у стражарској кућици — халебарду и мач.

НОЈ У ЗАПРЕЗИ

Захваљујући високим ногама корак је код ноја необично дугачак и он трчи запањујућом брзином. На фотографији видите тркач ког ноја по имену Хурикан (ураган). Овај ној трчи изванредно брзо: за један час он може да претрчи 85 километара.

СВЕТИОНИК УПОРНОГ ПРОНАЛАЗАЧА

Пре више од 250 година живео је у Енглеској проналазач Хенри Винстенли. Своју кућу је напунио разноврсним „механичким чудима“. Његов гост седајући у фотељу није могао бити сигуран да неће, заједно са седиштем, неочекивано одлетети на таван или се на необјашњив начин наћи у подруму препуном фигура које се саме од себе крећу.

Прича о чуду проналазачу обишла је читаву Енглеску и многи су долазили из далека да би разгледали његову необичну кућу. Снажљиви домаћин поставио је уместо обичних, врата на окретање (можда прва на свету) и почео да од посетилаца наплаћује шиллинг по особи. Дошавши тако до новца, Винстенли је постао бродовласник. Али, ту га је очекивало много мање успеха...

Недалеко од улаза у залив у коме лежи велика лука Плимут, усред суморних валова Ламанша, уздижу се стене Едистон. Од памтивека морепловци гледају да избегну ова опасна места: брза морска струја неумитно одвлачи бродове на оштро камење.

Ту су настрадала и оба једрењака несрећног бродовласника проналазача. Али, Хенри Винстенли није био човек који се предаје без борбе. Затражио је да британски адмиралитет одобри своту за подизање једног светионика на стенама Едистон. Средства су била обезбеђена, али ни један архитекта ни грађевинар није хтео да се прими овог задатка пуног ризика.

„Донде човек не може да стигне ни без грађевинског материјала...“ тврдили су сви.

— Добро — одговорио је Винстенли — ја ћу то сам да урадим.

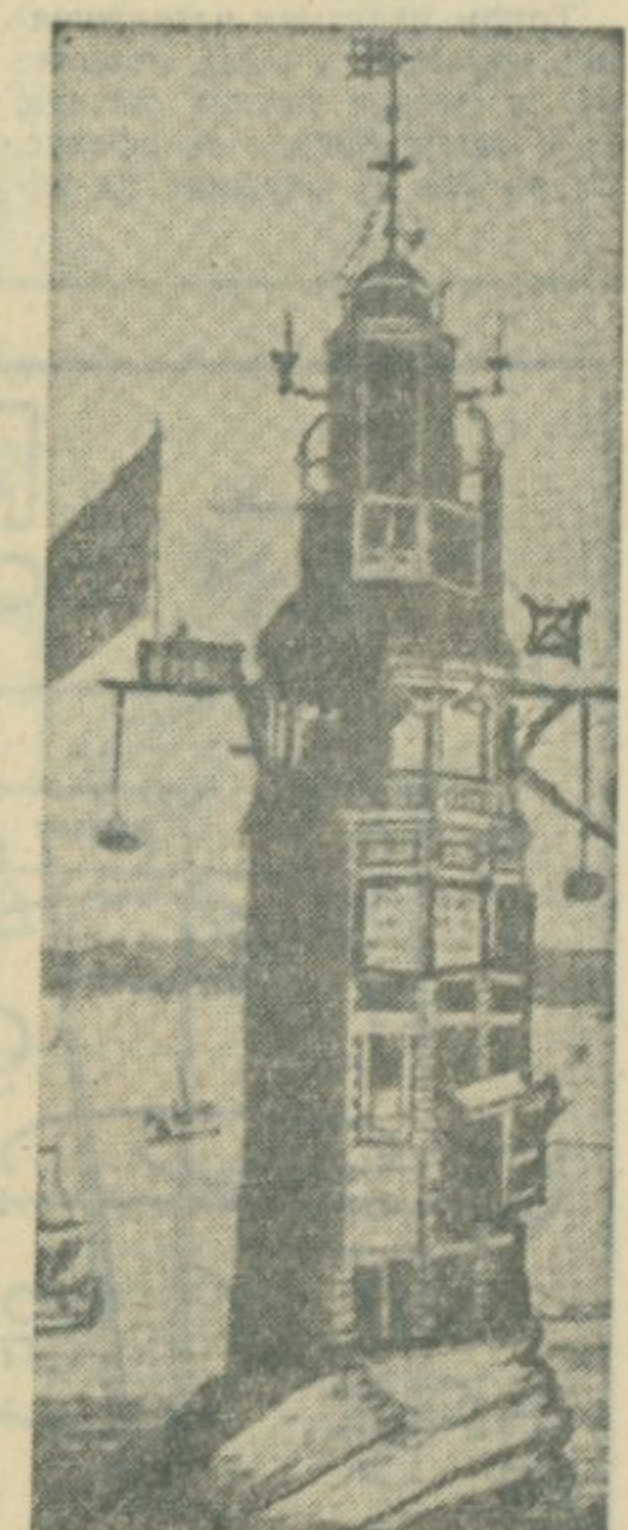
Три пуне године, готово из дана у дан, он је уз помоћ храбрих рибара и матраца превозио на стене камен, греде, туцаник, креч. И већ се 1698. над узбурканим морем дизала висока кула са компликованим ветроказом, балконима, тремовима, заставама и натписима које је сачинио, разуме се, сам Винстенли. А што је најважније — с његов врха морнарима је увек светлео светионик. Само је најјача британска магла могла да сакрије од морепловаца светлост његове двадесет и четири свеће од којих је свака била тежа од три килограма.

Винстенли се страховито поносио својим светиоником. Тврдио је чак да ово дело његових руку може да издржи било какву буру. „Желео бих само да се буре што је могуће више разбесни када сам ја тамо“ — говорио је он. И најзад, 1703 таква буре је наишла.

Тек после две седмице ветар је почео да се спушта. Винстенли је похитао својој творевини и тек што је стигао до светионика буре се поново разбеснела. Била је то незапамћена непогода: окссто педесет енглеских бродова и више стотина морнара није се тог пута вратило у матичне луке. Када се буре

утишала, стене Едистон биле су поново пуне: светионик, његов дворач и особље које је водило рачуна о кули светиљи — све је страдало.

Али, подвиг упорног проналазача није био узалудан. Хенри Винстенли је доказао да се може сазидати светионик на стенама Едистон.

ВИНСТЕНЛИЈЕВА КУЛА СВЕТИЉА

КО ЈЕ БИО АБУКАЗЕМ...

Пет новине јављају како је један манастир похаран; лупежи одне. Соше многу шунку, сланину и кобасице итд. Ал' како је то да никад не чујемо да су лопови похарали из каквог манастира коју центу пустињачког корена и црног лука него све неке шунке и кобасице..."

Испод те и сличних „лошлица“ потписао се неко ко је за свој псеудоним узео име Абуказем, име чувеног арапског лекара, или врача, иначе писца једног од основних учбеника за историју медицине до XII века.

Псеудоним Абуказем први пут се појавио у „Комарцу“, листу за забаву и сатиру, 1866. године, који је уређивао Јован Јовановић Змај, а издавао Ђорђе Рајковић, наш врло заслужни културни и књижевни историчар. Тек је касније откривено да се иза тог источњачког имена крије један млади Новосађанин, кандидат медицинских наука Илија Огњановић, неразводни друг у то време већ врло познатог песника Јована Јовановића Змаја — који је такође студирао медицину.

У српској културној историји медицини, односно лекари, одиграли су врло значајну улогу: Димитрије Давидовић и Димитрије Фрушић, студенти бечког медицинског факултета, покренуто су 1813. године „Новине сербске“, прву књигу штампану у тек основаној српској књижевској штампарији написао је лекар Јован Стеић. И Бранко Ради-

чевић био је лекар, а Лазаревић који је постигао највиши књижевни домет у српској прози крајем прошлог века почео је да пише још као лекар. Јован Јовановић-Морски, лекар на прекоокеанским бродовима, оставио је вредно лепе и значајне путописе.

То је само неколико имена оних који су хтели да постану или су постали лекари, али и ван своје струке, често и више него у њој, трајно и високо забележили своје име.

Абуказем је данас код нас већ давно заборављени псеудоним, као и име др Илије Огњановића. Међутим, у време када се стварала српска хумористичка и сатиричка проза и поезија — Абуказем и Змај била су два најпознатија и најчувенија имена, пре Стевана Сремца, Радоја Домановића, Бранислава Нушића и других. Већ само име Абуказем — подстицало је на смех, чак и много више него неколико деценија касније Бен-Акиба (Нушић).

Седмдесетих година прошлог века излазило је у Војводини, дужи или краће прилично број хумористичких листова: Комарац, Зоља, Жижка, Рен, Змај, Стармал. Овај последњи се одржао преко 20 година. Поред уредника Змај Јове, главни сарадник је био Абуказем, у то време врло цењени лекар у Новом Саду.

Илија Огњановић — Абуказем (1845—1900) — почео је да пише већ као ђак трећег

разреда новосадске гимназије. Тада је уређивао ђачки шаљиви лист „Зољу“, а у четвртог разреда покренуо је озбиљни књижевни лист „Ђачки венац“. То су били руком писани листови, и „излазили“ су у свега неколико примерака. Међутим, хумористички састави Огњановићеви били су толико духовити да их је Ђорђе Рајковић преносио у своје листове, прво у Комарац, па кад је овај престао да излази — у свој нови хумористички лист који је назвао „Зоља“ према оном ђачком.

Змај и Абуказем упознали су се у Пешти када су обојица били кандидати медицинских наука. Змај, додуше доста старији али увек ведро духа, у свом млађем колеги осетио је „сродну душу, која уме да се насмеје да као зоља убоде, а да опет све буде људски“. Доказ о својој духовитости, у наивним шалама али и у оштрој сатири, ова два побратима-лекара оставила су у једном од наших најбољих старих хумористично-сатиричних листова — „Стармалом“. У његовом заглављу је писало: уређује Змај Јован Јовановић уз сарадњу Абуказема. Међутим, др Илија Огњановић није радио само на хумористичким листовима; он је био и вредан сарадник у своје време врло омиљених књижевних часописа „Даница“ и „Јавора“. Поред тога, као фелетонист јављао се и у „Застави“ Светозара Милетића.

Абуказем је био везан нераздруживим и одиста верним пријатељством са Змајем. Узајамно су разрађивали своје духовите и искриваве мисли; један другоме давали сугестије и објављивали оно што је у тој међусобној сарадњи било најбоље.

Материјала из друштвеног и политичког живота тадашњих грађана Војводине и Србије — било је на претек. Касније је Абуказем у посебним свескама и под разним насловима — Шала и сатира, Веселе приповетке, Шала и лакрдија, и другим — објављивао своје саставе увек радо читане, тако да су његове књижице брзо распродаване. Нарочито су били омиљени његови фелетони у „Застави“, а написао их је око две стотине под насловом „Шетња по Новом Саду“.

И када је престао да пише, остала му је „хумористичка књижа“. Као сјајан козер, нарочито кад би „господин срески физикус“ (главни лекар у срезу) завршио свој дневни посао, привлачио је у старе новосадске кафане велико друштво које је слушало његове шале, често „праве и не

заборавне хумористичке приповетке“.

Кажу да му је у томе био раван само Жарко Илић, брат песника Војислава Илића, за кога је хрватски књижевник Матош рекао „да је неизмерно књижеван и просто генијалан у усменом причању, и да би без његових казивања и најчувеније београдске гостинице биле претежно и обичне друмске механе“.

„Насмешљиви“ Абуказем једне вечери је пред окупљеним друштвом у чувеној новосадској гостиници „Код беле лађе“ причао како је постао овај свет. Говорио је увек озбиљан и као да га се ништа не тиче:

— Елем, испрва су постојале само наше странке (тј. хаљос) и из њих је бог све створио. Он је рекао: нека буде тесто из којег новосадски пшеничари лебац месо (тј. тврда

Псеудоним Абуказем први пут се појавио у „Комарцу“, листу за забаву и сатиру 1866, који је уређивао Змај. Доцније је откривено да се иза тог имена крије лекар Илија Огњановић, у своје време чувени хумориста.

земља) и нека се направе лирске песме најновијих појета (тј. вода). Затим је песнике од леба оделио (тј. воду од тврде земље) и створио државне дугове (тј. брегове) и богаташко срце (тј. камење). Па онда је творац узео један чланак „Недељног листа“ (тј. блата; Н. Л. — клерикално-реакционарни лист) — и дао му облик човека. Затим је у радио оно што се и на жабањском вапшару ради (тј. искинуо је човеку ребро) и створио варошког добошара (тј. жену). Њих двоје су живели у рају као магистратски (градски) чиновници (тј. нису ништа радили). Но, како су учинили једну калуђерску погрешку, (тј. окусили од забрањеног воћа), бог их истера из раја, а њихов старији син постаде мађарски аристократа (тј. убије у двобоју свога брата)... ето то је стварање нашег света...

Давно је речено да је Абуказемов хумор створен „приликама политичким, страначким, народносним, верским, сталешким, друштвеним, општинским, месним, па најпосле и личним.“ И Змај и Абуказем били су сликари свог времена. Али док је Змај и данас славан, Абуказем је заборављен ико не би требало, нарочито у хумористичкој литератури, јер су на истом послу обојица улагали сасвим сличне снаге.

НОВИ ТИП ЕЛЕКТРИЧНОГ АКУМУЛАТОРА

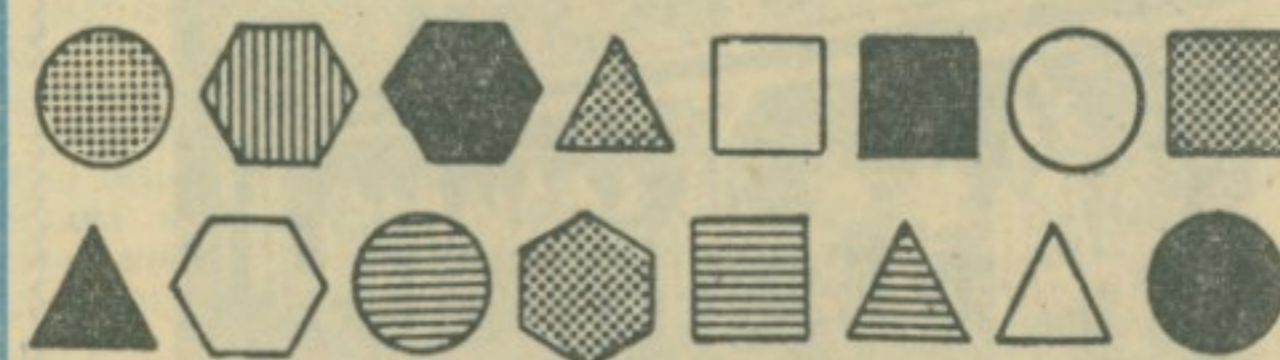
У Британији се испитује нов тип акумулатора који ће, ако се његово усавршавање покаже од практичне вредности, довести до потпуног преокрета у нашим схватањима о акумулирању електричне енергије и њеној дистрибуцији. Заснован је на принципу суперпроводљивости, тј. на потпуном елиминисању ма каквог отпора пролажењу електричне енергије кроз метал. Основни принцип је познат већ 50 година — научници су пронашли да ће струја, кад једном прође кроз метал хлађен на око минус 270. Ц, наставити да тече сатима, данима, па чак и бесконачно. Али, та струја мора бити врло слаба, јер ће иначе магнетско поље које она ствара уништити ефекат суперпроводљивости.

Током недавних истраживања, нарочито у САД, пронађене су легуре ретких метала, које не производе те ефекте. Те легуре су служиле за израду

врло јаких електромагнета под другим експериментима. У Кларендон лабораторији Оксфордског универзитета дошли су на идеју да употребе ове магнете за акумулирање електричне струје. Створи се електрично коло и остави да струји све док не зажелимо да га користимо. Кад се комад калема магнета загреје зауставља се његова суперпроводљивост, и струја онда пролази обичним електричним водовима у спољну мрежу. За сада акумулирана струја траје око пола минута, али је тиме доказано да се та замисао уопште може остварити. Научници сматрају да би суперпроводљиви магнет израђен од десет пута погоднијег материјала могао да акумулира више енергије него садашњи акумулатор исте величине. Ово десетоструко побољшање особина материјала релативно је мали проценат у поређењу са већ постигнутим резултатима на том пољу током последњих година.

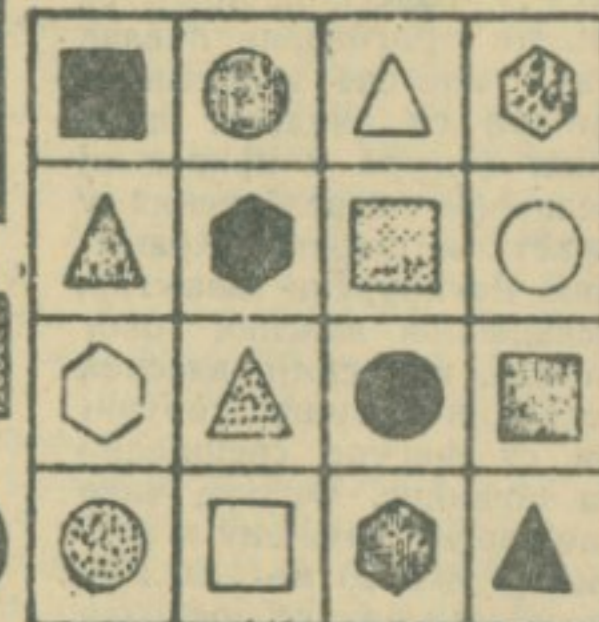
АКО НИСТЕ ЗНАЛИ...

На слици се види табла са 16 поља, налик на шаховску али са маје 16 геометријских фигура. Испод слике гура. Треба их тако распоредити по пољима да у једном реду не буде ни једна иста, ни по форми ни по боји. Ако не знате, дајемо вам решење.

РЕШЕЊЕ:

— Ево како изгледа правилно решење проблема.

ЗА СВЕГА ЈЕДАН МИНУТ

На слици су разни бројеви у једном правоугаонику, у ствари три су уписане цифре од 1 до 25. Међутим... неких цифара нема. Узмите сат у руке и за један минут установите које недостају.

Решење: — Недостају свега три цифре и то: 8(осам), 20(двадесет) и 22(двадесет и два).

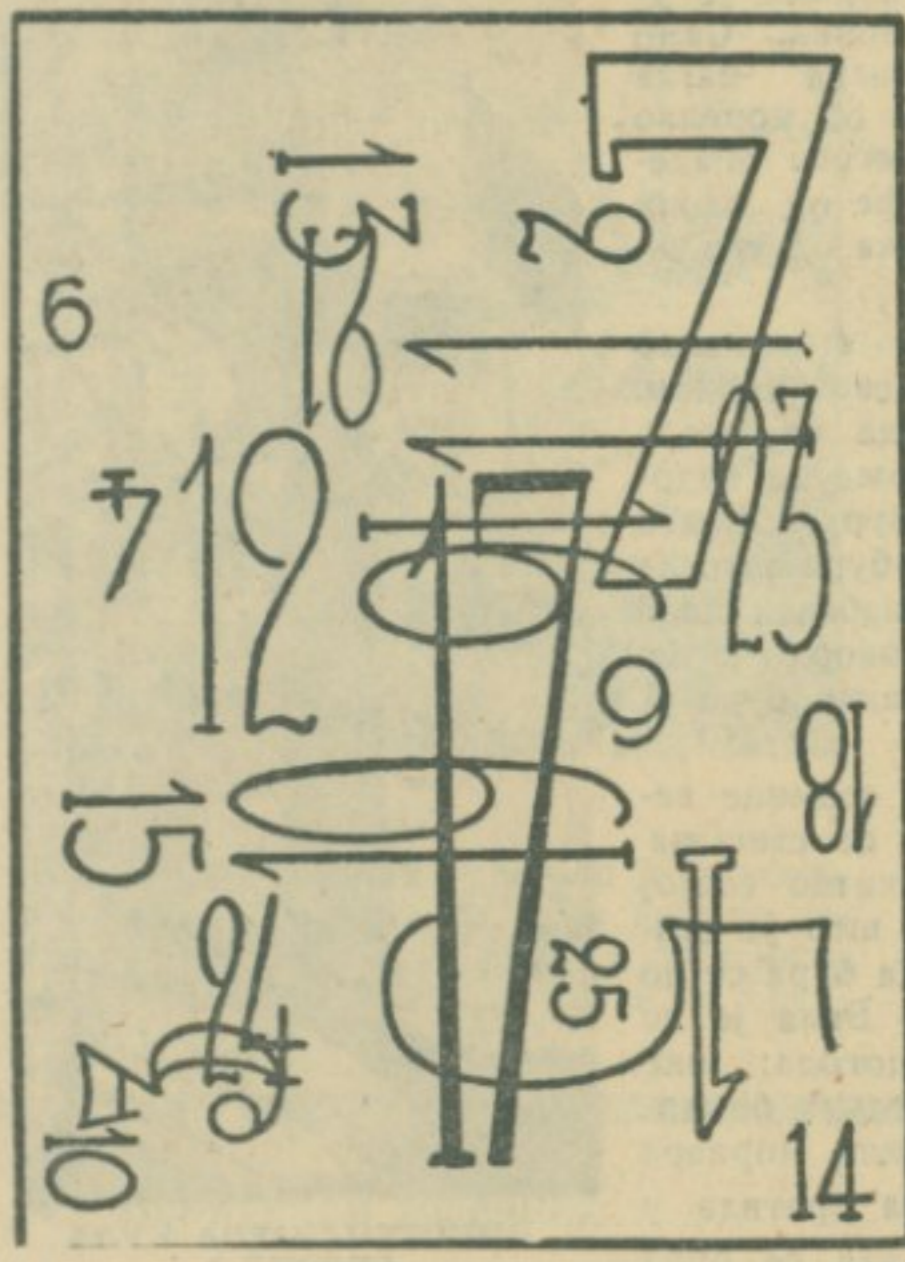
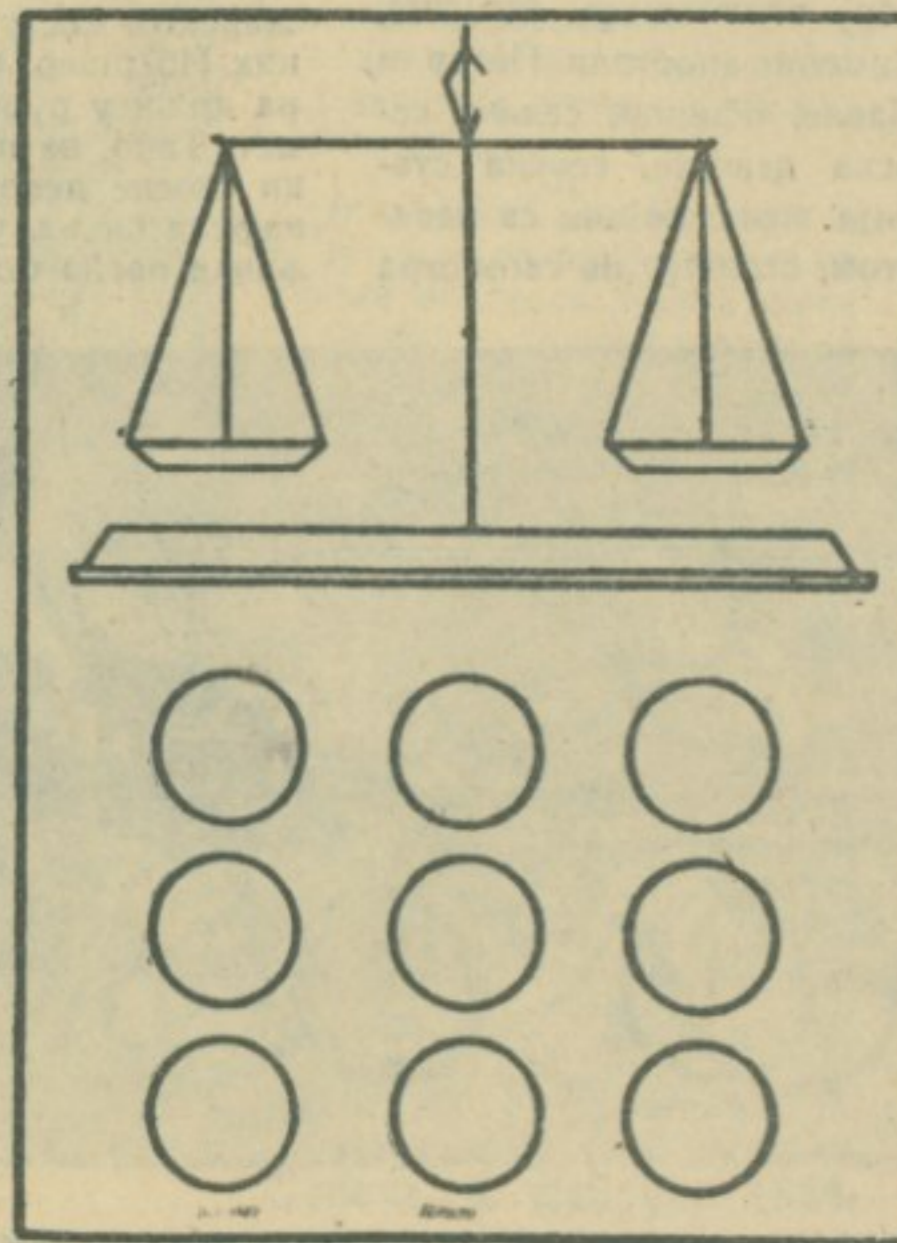
ЛАЖНИ НОВЧИЋ

ПИТАЊЕ:

Позвали једног стручњака за метални новац да међу овим златницима открије један бакарни новчић (дакле лакши), који се по спољашности није разликовао од других. Добио је на располагање само једну вагу али он се снашао и пронашао бакарни новчић уз свега два мерења. Како је он то постигао?

ОДГОВОР:

Пошто је имао само вагу, стручњак је на леви тас ставио прва три новчића, а на десни друга три. Ако ни један тас није претегао, односно ако је језичак остао на средини, међу шест новчића није било лакшег, бакарног новчића. Оставиће на страну тих првих шест новчића и узме последња три међу којима се мора налазити бакарни. По један новчић — од последња три — ставиће на сваки тас. Ако је тежина иста онда је бакарни новчић онај последњи, који није ни мерен, а ако је један од два лакши онда је то бакарни. Међутим, ако је већ при првом мерењу једна страна била лакша, онда би поступак био исти: са лакшег таса мерила би се на исти начин та три новчића. Једноставно, зар не?

НЕВЕРОВАТНА ОТКРИЋА СТАРИХ ВРЕМЕНА

Грчки проналазач Херон који је живео у Александрији изумео је и описао око 60 механичких справа. Већина је била намењена религиозној магији а од оних које су служиле свакодневном употреби најзначајније су: вантузе (сисаљке), противпожарне пумпе и воде ни сат клепсидра.

Херон је помоћу својих парних аутомата претворио храмове у места чуда и тајанствености. Када су на жртвенику паљене ватре камена труба је давала знак и сви верници су дотрчавали. У чуду би посматрали како се велика врата храма пред њима сама отварају. У светилишту су окретали бронзани то-

Један храм у Александрији имао је у другом веку пре наше ере врата која се аутоматски отварају и затварају и кинове који гасе ватру. Египатске тканине старе 4.000 година не распадају се и не мењају боју. Херон је имао лифт који је дизао императора до извесне висине; Римљани су знали за централно грејање, Византинци за грејање каспијском нафтом а стари Египћани су имали инкубаторе за 700 јаја. Први тунел је по наређењу Семирамиде пробијен испод Еуфрата.

чак јер су стари Египћани веровали да ће се свако ко додирне бронзу очистити од грехова. У том тренутку почела би да пада мирисна киша док су бронзане птице отварале своје кљунове и отпочињале свој натприродни пој.

У подруму храмова налазили су се чекрци, водени падови, зупчаници и цеви за провођење паре који су омогућавали сва ова чуда. У дну храма горела је света ватра у шакама кипова свештеника

вије време служе Хероновом конструкцијом у унутрашњости боце. Кроз прсте бронзаних кипова текле су водене капи и гасиле ватру захваљујући Хероновом познавњу закона о ширењу течности, гасова и водене паре. У ствари „света“ ватра је за гревала не само жртвеник већ и нарочити резервоар делимично испуњен водом. Ваздух у резервоару ширио се и потискивао воду кроз цеви у унутрашњости кипова све до

веку док се она у Европи појавила тек у XII веку.

Хероновим људи су конструисали лифт који је сваког дана по неколико пута подизао императора до извесне висине. Богати римски грађани су имали домове са централним грејањем уграђеним у зидове и подове.

У Византији су под Септимијем Севером била позната купатила у којима се вода грејала нафтом допреманом са обала Каспијског мора. Грејани су нафтом и станови. Комбинујући водени сат „клепсидру“, са натегом Платон је изумео први будилник који је пиштањем водене паре будио његове ученике сваког јутра у четири сата.

Стари Египћани су знали за инкубаторе грејане сламом и ђубретом, у којима се одједном могло излећи 700 пилића. Најзад, први тунел у историји како се прича конструисала је краљица Семирамида испод Еуфрата да би везала своја два удаљена дворца. Зидови тунела били су обложени опеком везаном би туменом. На уласку у тунел и изласку из њега налазила су се метална врата.

ФРЕД АСТЕР

Више него играч и глумач Фред Астер је комичар, певач, кореограф и новатор. Као јунак многих филмова он је извршио праву револуцију на пољу музичке комедије и на филму и на телевизији. Све своје игре изводи сопственим стилем, у сопственој кореографији и врло је самокритичан. Сваку игру пажљиво студира више од три месеца а обично ради бар по десет часова дневно.

Мајка је и њега и његову сестру Аделу почела учити игрању још у родном граду Омахи док су били сасвим мали. Пошто су показивали много смисла одвели их је у Њујорк и уписала у Играчку академију Неб Сејберна. Како нису могли да одлазе у академију сваког дана она им је постала и професор. Адела је брзо расла али је Фред показивао више талента.

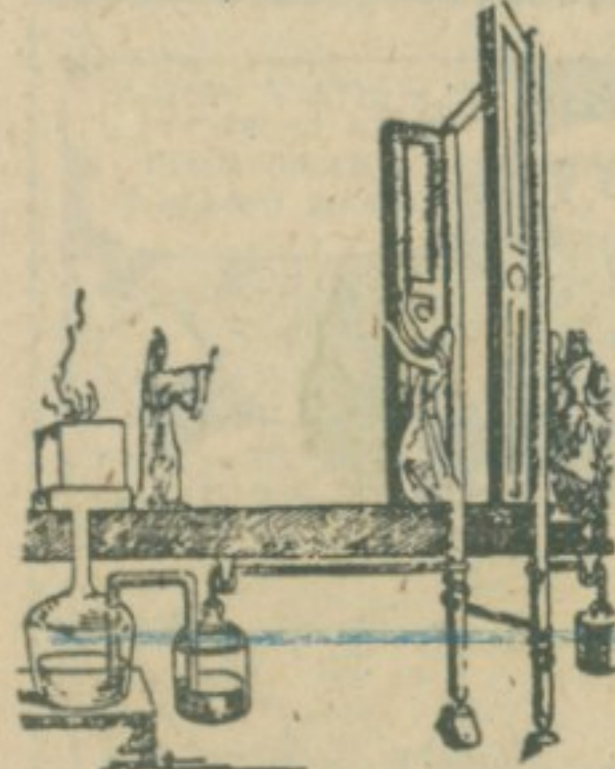
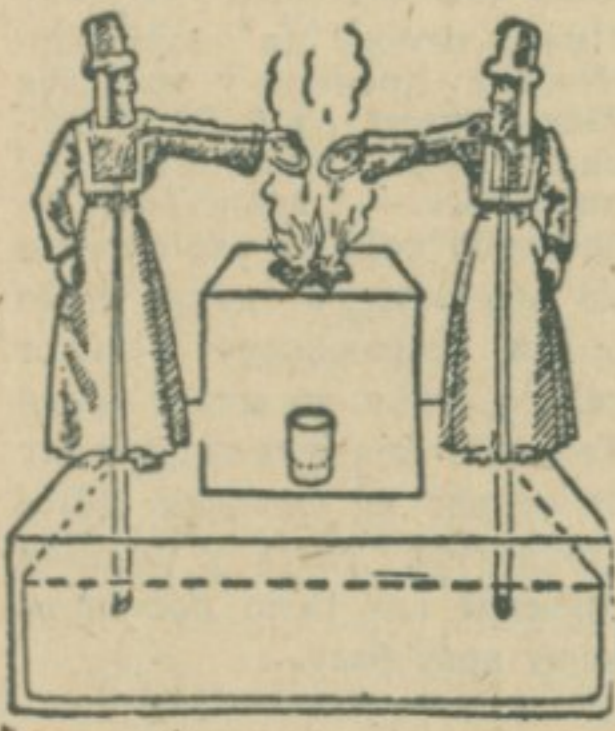
Када су напунили године потребне за дозволу да ишту пају јавно у Њујорку — постали су сензација. Велике плакате најављивале су „Фред и Адела Астер са својим новим песмама и играма“. Њихови програми су извођени пред многобројним гледаоцима тако да су ускоро постали чувени. Адела се удала за једног енглеског лорда и повукла се са позорнице, а Фред је формирао нову трупу са којом је стигао и до Холивуда. Ту су му понудили улогу са Џинцер Роџерс у филму „На стазама игре“.

Увек скроман, он каже да су црте његовог лица тако негодне да ретко приказују оно што се у његовој души дешава. Признаје да никад није веровао да би могао постати популаран на филмском платну. Али већ први филм му је доказао у каквој је заблуди био.

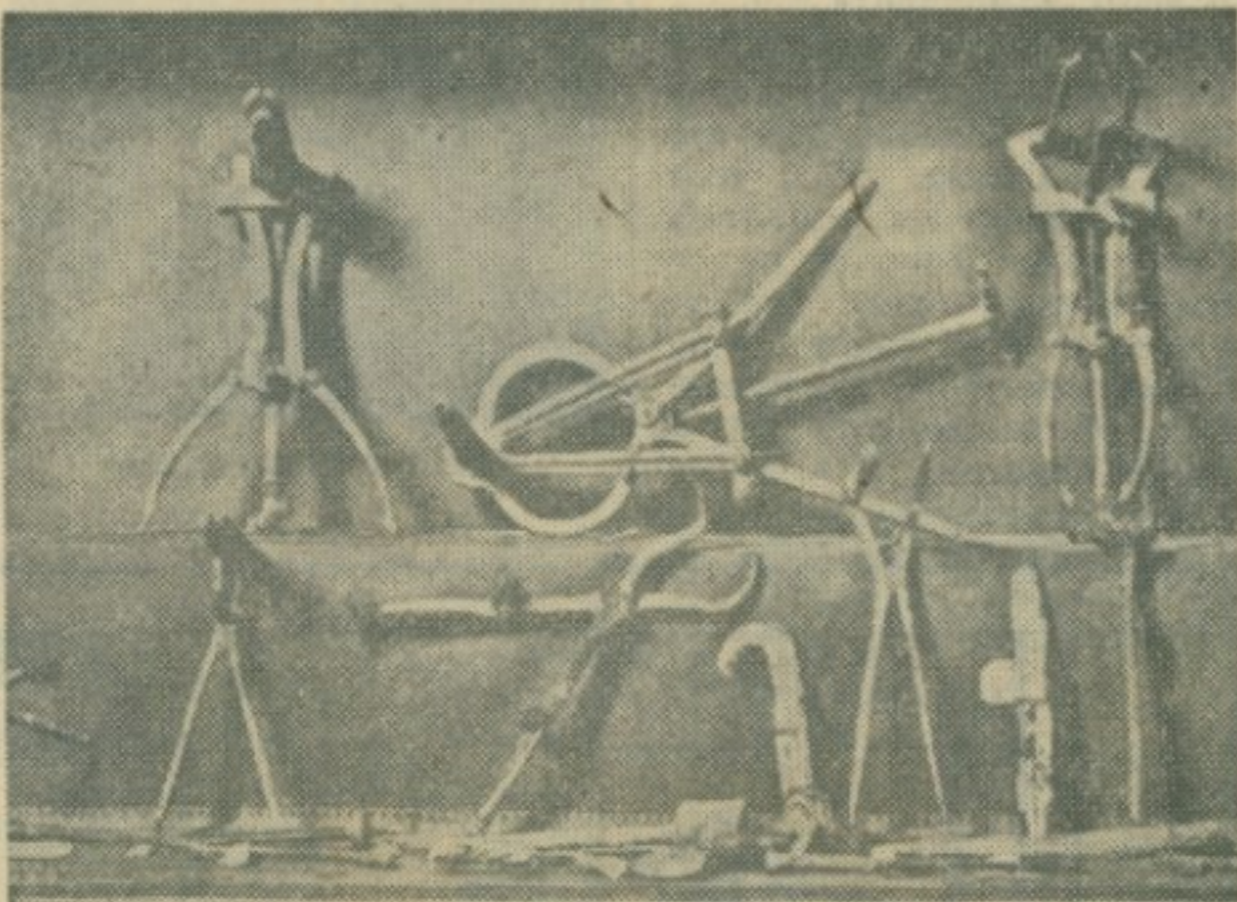
Фред Астер и Џинцер Роџерс снимили су заједно девет филмова и постали најбоље плаћени филмски пар. Чак и када су престали да играју заједно успех је наставио да их прати. Каријера Фреда Астера трајала је све док није одлучио да је прекрати после филма „Мелодија среће“ 1946. године.

Две године касније када је Џин Кели угануо ногу приликом снимања великог музичког филма „Пролећна парада“, замолио је Астера да га замени и — он се вратио филму.

Астер у долини Сан Фернадо има ранч где гаји тркачке коње. Од малена је волео коње али је тек после 25 година могао да се посвети свом омиљеном спорту.

ХЕРОНОВ СИСТЕМ АУТОМАТСКОГ ОТВАРАЊА ВРАТА (ДОЛЕ) И СИСТЕМ ГАШЕЊА ВАТРЕ

ХИРУРШКИ ИНСТРУМЕНТИ, НАЂЕНИ У ПОМПЕЈИ

од бронзе. На крају верске службе фиње капљице су из прстију свештеника засипале пламен и гасиле га.

Између осталог Херон је конструисао и магичну боцу „прохит“ грађеву тако да се из ње наизменично, једна за другом, могле сипати чаша белог и чаша црног вина. Вашарски опсенари се у но-

руку и прстију кроз чије је отворе вода истичала и гасила ватру. На сличном принципу је био изграђен и механизам који је аутоматски отварао и затварао врата храма.

Проналазач барута је дуго погрешно приписиван немачком свештенику Бертолду Шварцу (1310—1384). У ствари још Роџер Бекон који је умро 1294. године чувао је једну арапску формулу за прављење барута. Проналазач барута је дело Кинеза који су поред тога још у дванаестом веку знали за штампарска покретна слова, а бакарна слова су била позната у Кореји још 1145. године.

И данас се још у дворцима једног храма у Делхију налази стуб Кутуб висок 18 метара саграђен пре 4.000 година — који не рђа. Он представља право металуршко чудо јер је направљен од више комада пресованог гвожђа, мада у старо време нису постојали механички чекићи. Све до светске изложбе у Паризу 1885. године овај стуб је био највећи блок гвожђа на свету, а недавна испитивања су показала да је он начинен од готово сасвим чиста гвожђа.

Старим Египћанима је био познат начин да се тканине учине изузетно отпорним а боје трајним. У египатским пирамидама су нађене тканине од пре 4.000 година које су не само још јаке него и меке као и свеже обојене.

Аристотел је први за писање употребљавао челична пера. Бронзана пера су нађена у старим римским гробницама у Енглеској.

Стари Херон је описао и први таксиметар који је био уграђен на једном фијакеру. Објашњавао је да се помоћу одометра може мерити пређени пут и без сложеног система ланца и штапова. „Седимо удобно заваљени у кочијама, пише Херон, и пређени пут једноставно меримо посматрајући точице овог механизма“.

Кинески поморци су познавали бусолу још у четвртм

КУВАРИ ИСПИТАЛИ УТИЦАЈ ТЕЛЕВИЗИЈЕ

На америчкој телевизији за послено је 15 куvara који четири до шест пута недељно приказују како се према рецептима справљају појединачна јела.

Да би се утврдило да ли се утрошак намирница за те емисије исплати, гледаоци су умољени да јаве да ли се управљају према овим рецептима. Тако се сазнало да се јело од мандарина и грашка чији је рецепт препоручио једне суботе телевизијски студио — већ сутрадан, у недељу, нашло на столу 521.000 мађинстава, а „специјалан мађарски паприкаш“ крчкао на 600.000 штедњака.

Имају ли жене свој укуси или се слепо управљају према рецептима, кувар је — да би то проверио — за „специјалан мађарски гулаш“ препоручио велику количину бибера, уместо само „два пута на врх ножа“.

Тога дана одмах после 15 часова телефон у телевизијском студију није престајао да звони.

— Чујете ли како сам промукла? — љутито је питао женски глас.

— Ваљда нисте јели онолико забиберен гулаш — ишчуђавао се кувар док се на другом крају жице слушалица спустила с треском.

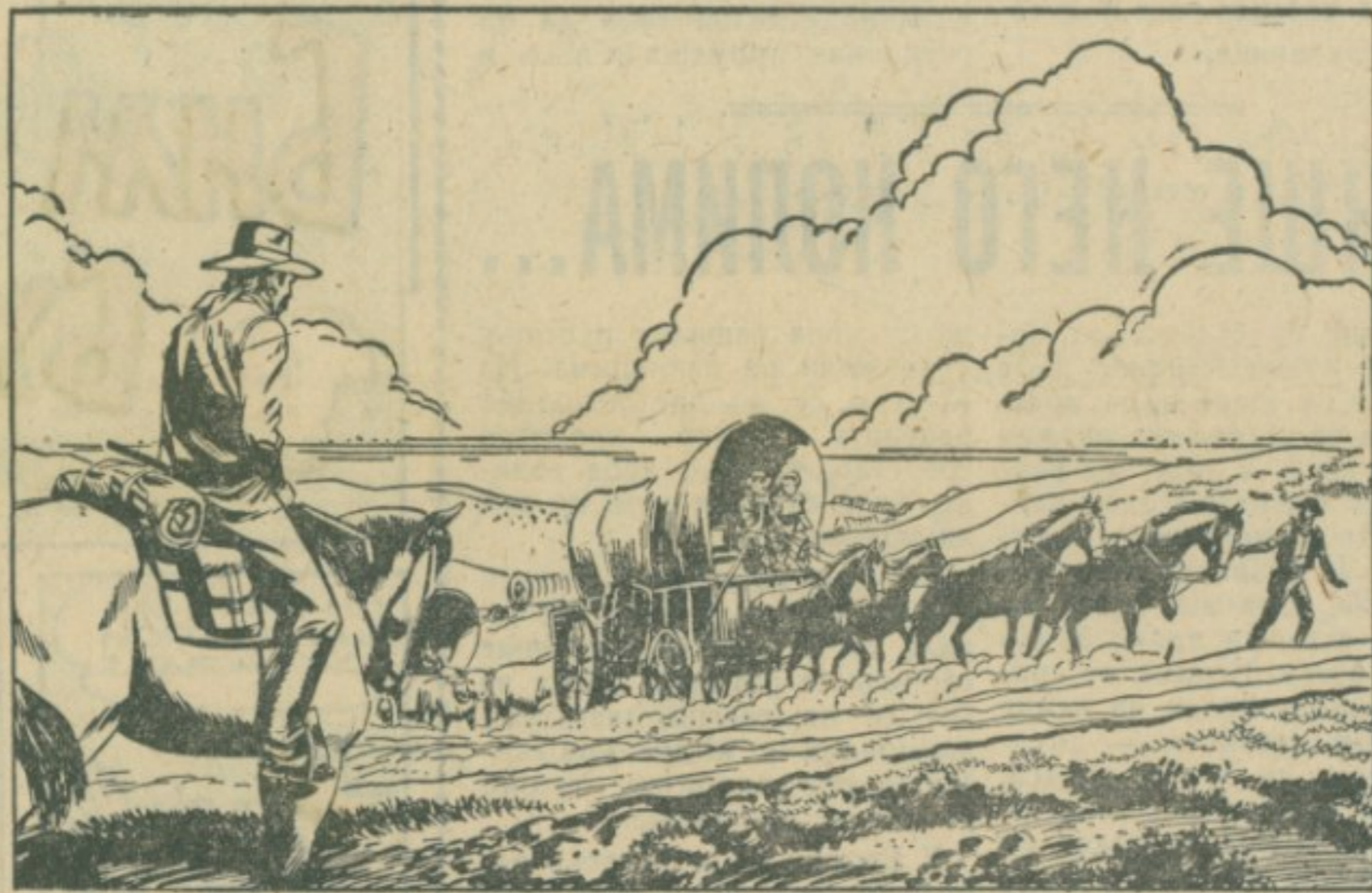
Окупани у зноју и запале на грла јављали су се један за другим сви они који су с

муком прогутали то „смиртоносно“ јело. Било је претњи ланчом, а један мушкарац је кувару рекао да ће га пребити оклагијом.

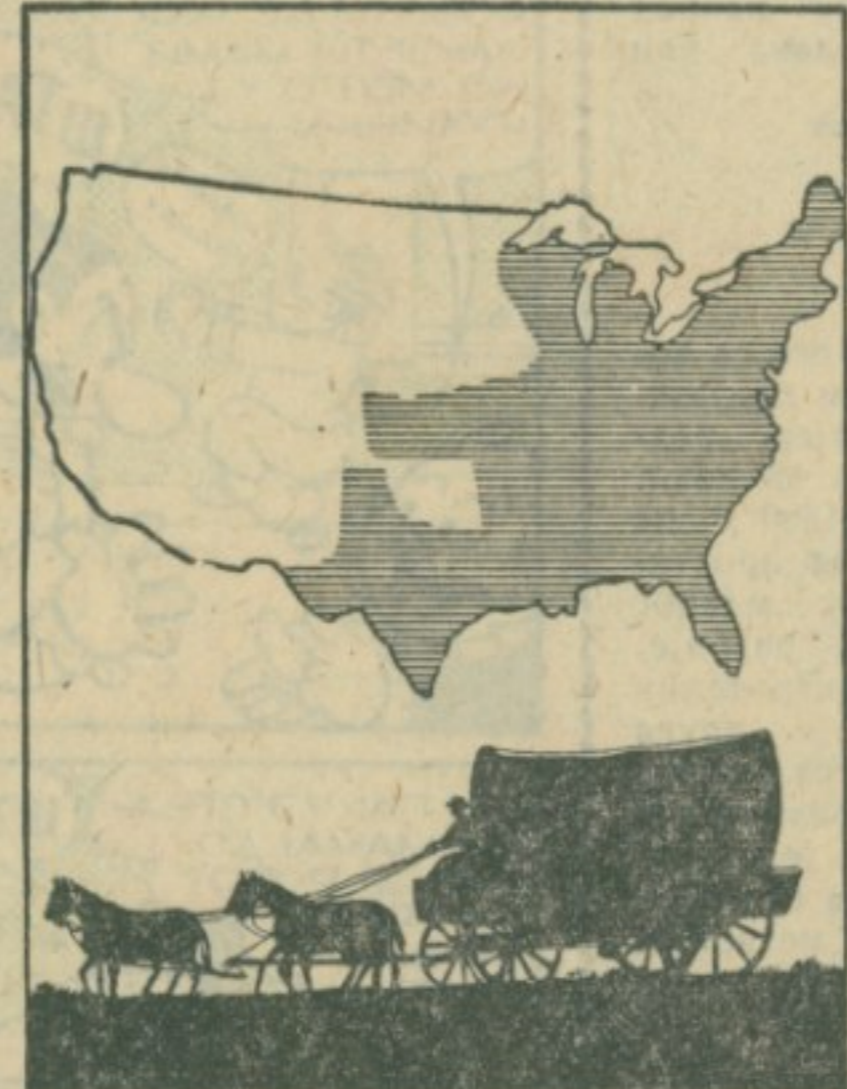
За телевизијске психологе експеримент је био од велике користи, показао је да је утицај телевизије јачи него што се могло претпоставити. Тестовање се завршило извешајем куvara и ведром песницом о људском поверењу коју је он издеклемовао.

ПИОНИРСКА КОЛА

1. Још око 1840. године почели су Американци да трагају, западно од реке Мисисипи, за новим животом у богатим просторима Запада. Већина тих пионира путовали су као чланови каравана. Превозно средство су им била пионир-

ска кола са запрегом коња или волова, покривена арњевима и платнима. Пут кроз беспуне и непознато, кроз насељене пределе трајао је дуго, понекад и по три месеца. Поред других неприлика: сунце их је пржило, киша квасила, прашина засипала и блато се лепило,

2. На горњој мапи осенчени део представља места која су била насељена око 1850. године. Све остало је било дивљина. У великом делу земље налазила су се огромна природна богатства. Било је ту прерија погодних за пољопривреду и испашу, дрвећа и рудног богатства.

3. Чланови каравана су били из најразличитијих земаља. Било је ту младих парова који су тек започињали заједнички живот, као што је било и старијих који су се, почињући нови живот, надали да ће заборавити разарајућа. Наравно било је ту и авантуриста и очајника.

(Наставиће се)

МИКЕЛЕТИ И ГЕРИЛЦИ

Име микелети појавило се први пут око 1670. године према имену вође герилца, првог команданта каталонских одметника Микелета де Прати, који је пружио значајне услуге Шпанији у рату против Француске.

Командант француских снага у Шпанији маршал Шомберг је према овом примеру, основао прво дванаест чета планинаца које је назвао такође микелетима.

Те трупе су већ биле стекле славу због своје храбрости и одлично су познавале терен. Свака чета бирала је за свог команданта племића најспособнијег да је води. Овај би тиме добијао чин и ауторитет пуковника.

Осим команданта ове чете су обично имале и једног капетана, једног поручника и једног наредника, једног капетана и 25 људи. Униформа им се састојала из црвене блузе, широког појаса, свих чојаних чакшира и шешира са великим ободом. Како су им панталоне допирале само до испод колена, листови су им били голи док су на ногама носили лаке еспадриле веома погодне за пењање по планинама.

Два пиштоља заденута са леве стране појаса, широка сабља и мала мушкета — то је било наоружање сваког од њих.

Сви без разлике били су одлични стрелци тако да би ретко кад промашили циљ и

сви одличне кондиције тако да су лако и брзо превађивали велике раздаљине.

За одржавање везе између појединих група или појединаца раштрканих по брдима неколико миља унаоколо служила им је једна нарочита врста рога којим су успевали да једни другима саопштавају читаве поруке.

Улога микелета се мењала заједно с временом, потребама и местом. Понекад су они обезбеђивали кретање колона регуларне војске, извињали терен, прикупљали елементе за артиљерију, проналазили изворе за снабдевање и врло често вршили поверљиве курирске задатке.

После мира потписаног 1697. ове групе су се лагано распале да би се после петнаест година поново појавиле али под именом „планински ловци“ и 1763. биле званично расформиране.

Ипак то није био крај микелета. Када се Наполеон 1808. године спремао да крене на Шпанију он се сетио микелета и — они су поново рођени. У Наполеоновим ратовима у Шпанији микелети су одиграли велику улогу борбе се против шпанских герилца. Њихов начин ратовања остао је исти као и пре а једино се променила њихова униформа која је сад постала слична лакој пешадији.

У Шпанији су се герилци први пут појавили кад је она била принуђена да брани

своју територију од напада спољног непријатеља. На челу сваке провинције стављао се личним заслугама или храброшћу по један герилски командант. Остављен сам себи он је могао по својој вољи да бира када и где да се бори против непријатеља.

Уживајући подршку локалног становништва и располагајући информацијама из руке герилци су водили брзе и успешне акције и наносили француским снагама велике губитке.

Једини успешан начин да се супротставе герилцима Французи су нашли у микелетима.

Слава појединих шпанских герилских команданата починјала је да бива тако велика да је изазвала стрепњу владе за коју су се борили. Плашећи се да они не постану пребрзо толико јаки и независни да неће поштовати наређења, шпанска влада је решила да их „награди“ за њихове заслуге додељујући им ранг регуларне војске и дајући им гиздаве униформе и врховног команданта.

Веће јединице герилца пешадије и коњице. Али што им је придавана већа важност активност им је постајала све мања. Тако се под утицајем политичких кругова шпанске владе покрет герилца лагано гасио остављајући за собом само име које се и данас користи.

ВРХ ХАНЧИНСОА

Пењање о коме ће се говори и

Једна група француских алпиниста има намеру да ове године освоји недотакнути врх планине Ханчинсон на Аљасци.

Кад знамо да она има само скромних 4400 м изгледаће чудно да се говори о неком подухвату, поготову што данас алпинисти у свету освајају и врхове виших и неприступачнијих Хималаја. Али, ако се погледа овај необични врх, ова „оштрица мача“ опточена ледом, снимљена наравно из авиона, коју треба да освоје Французи — разумеве се због чега та „галама“. Кад су упитали вођу ове алпинистичке групе Лионала Терера, због чега баш иду на Ханчинсон, он је одговорио:

— Зато што нам се ова фотографија допала и знамо да је овај врх досад непобеђен. Више америчких експедиција је ту „сломило зубе“. Стварно, овај врх нема више од 4400 метара, али пошто се налази у самом поларном кругу онда све другачије изгледа. Имамо намеру да после Ханчинсона кренемо у освајање Мах Кинлеја од 6.500 м, највишег врха Аљаске. Побрину ли смо се — додаје Терер — за авион који ће нас одвести до Анхоража, а одатле ћемо возом истраживача Великог севера стићи до малог града Теклина. Авион са скијама спустиће нас на снежник (слој стврдног снега у близини глечера) где ћемо поставити нашу прву базу.

ЛАКШЕ НЕГО КОЛИМА...

Саонице су старије од кола. Још ловци каменог доба запазили су да је зими подесније да се устрељена дивљач вуче по снегу и леду, јер глатка длака животиње лако клизи. Прегача саоница у Германији била је разпетна кожа између две извијене гране на коју је стављан товар и вучен по снегу. Ескимски су градили саонице налик на чамце са једним салинцем — „лулукесе“ које су вукли ирваси. Најбоље ескимске саонице имале су салинце изрезане од доње вилице кита. Енглески поларни истраживач Џон Рос који је 1831. године открио магнетски Северни пол, видео је код Ескимса саонице чији су салинци били од смрзнутих лососа ушивених у крзно. У пролеће, кад би ојужило,

ри су кроз пешчану пустињу превожени на салинцима. На Мадери су до пре неколико деценија главно превозно средство, у свако доба године, биле саонице које су вукли волови.

У Скандинавији и Русији где су зиме дуге и оштре јавиле су се велике раскошне саонице за путнике. Још и данас се по снегом завејаним друмовима у неким крајевима Русије пробијају тројке уз звекот прапораца.

У Европи 17. и 18. века раскошне саонице су биле велика мода. Резбари су тада имали пуње руке посла јер је требало много времена да се израде саонице уметничког облика. Највише су биле тражене саонице у виду лава, коња или јелена и путници су седели на леђима тих дрвених животиња. Саонице са обичним седиштима имале су напред као украс главу лава или коња.

За подвиг — укор

Из аутомобила којим се возио са једним својим пријатељем Руди Бруненијајер, средњи навални играч фудбалског клуба „Минхен 1860“, спазио је како је један пролазник ухватио једног младог провалника испред разбјеног излога неке електротехничке трговине, док је други провалник побегао са украденим стварима. Не размишљајући много појурно је за ловом и успео да га стигне и ухвати на стотинак метара даље. Предао га је првој полицијској патроли.

Да се ово није догодило у 3 сата и 20 минута по поноћи млади фудбалер би несумњиво био похваљен за свој подвиг. Овако је морао да отрпи веома строг укор свог тренера, јер један врхунски и грач савезне лиге не сме да иде у ноћне шетње које ни најмање не доприносе одржавању и побољшању кондиције.

од тог крзна правили су вреће а лососе јели. И Индијанци су за зиму правили саонице од извијених дасака сличних оњима за смучке. Помоћу тих „тобогана“ кретали су се по снегу.

У стара времена постојале су теретне саонице и у земљама које не знају за снег. У праисторијском Египту това-

Бим и Бум
by JOE MUSIAL

МОМЦИ, ДОВЕО САМ ЧЕТВРТОГ ЗА ПОКЕР!

РОБОТ?

ПА ШТА? НЕКА ЈЕ И РОБОТ... САМО ДАК О ИМА ПАРА?

КЛИНК КЛАНК

ОЧ ИМА У ГЛАВИ ЕЛЕКТРОН СКИ МОЗАК!

ЗАД ТА ЦИМЕНТА ЗАЧЕТА УМЕ ДА ИГРА ПОКЕР?

СВАКАКО! РОБОТИ МОГУ СВЕ ДА РАДЕ!

АПСОЛUTНО! ЈЕДНОГ ДАНА СВЕТ НЕБЕ МОРАТИ НИШТА ДА РАДИ!!

РОБОТИ КЕ ЧАК ЗАУЈЕТИ МАМИНО МЕСТО У КУХИЊИ!

ШТА?

КЛАНК КЛАНК

ШТА ОВА ЦИПКА НА КАПТА ЗНА СЕМ ДА ВАРА НА КАРТАМА?

СВЕ! САМО МУ НАРЕДИ!

ДОБРО! ЕВО ОД НЕКИ ПРАЗНИ И ДОНЕСИ ПУНУ БОЦУ СОДЕ!

ДА ЈЕ НЕ РАЗБИЈЕ!

ОХ! ПАКУЈ СТВАРИ, МАМА! ДОШАО ЈЕ РОБОТ ДА ПРЕВЗМЕ ДУЖНОСТ!

ШТА РЕЧЕ?

КАПЕ ГАНЕ, ПАДТИ КЕШ МИ ЗА ОВО!

ДА МИ НИСИ ПРИВИРИО У КУХИЊУ!!

Musial

© King Features Syndicate, Inc. 1963. World rights reserved.

МАЛЕ ЗАНИМЉИВОСТИ

ОДА ПОШТИ

Док су све поште света и ове године биле претрпане новогодишњим честиткама, да се подсетимо шта је о поштама писала 12. јула 1671. године Госпођа де Савиње, чувена по својим писмима:

„Одушевљена сам љубазношћу господе поштара који непрекидно пролазе друмовима на својим коњима да би доносили и односили нашу пошту. Како су само то услужни и часни људи! И какав је то леп изум — пошта!“

ПРВА ГРЕШКА?

При сусрету у Шведској двојица аутомобилиста зачуђено су се погледала када су приметили да имају исте регистарске бројеве на колима. Како је који од њих дошао до свог броја брзо је разјашњено: обе таблице издале су саобраћајне власти Норчепинга, само једну у марту а другу у октобру прошле године. Грешка је била очигледна и она се први пут поткрала саобраћајним органима у Шведској. Уз извињење она је исправљена: оба власника аутомобила добила су нове броје

ве заједно са рачуном који морају да плате.

УМЕСТО НОЖА

Техничари електронског института из Томска у Сибиру, проучавају могућност брушења и резања дијаманата електронским спојевима.

НОВО ЗА ВАТРОГАСЦЕ

Занимљив аутомобил добила су недавно лондонски ватрогасци. Центар теже је код ових кола тако прорачунат да она могу, не смањујући брзину, да изводе веома оштре заокрете. При томе каросерија кола може да достигне нагиб од 44 степена. Свака кола би се иначе при таквом нагибу — преврнула.

ДОБАР РАЗЛОГ

Једини град на Дивљем Западу у коме је Лига против алкохолизма постигла успех, био је Мидлебург. Изасланик, кога је Лига послала у овај град одржао је говор:

— Виски је ваш непријатељ. А ево због чега: кад се напијете, ви почнете да се свађате са суседима, а где је свађа ту је и пуцање. Али,

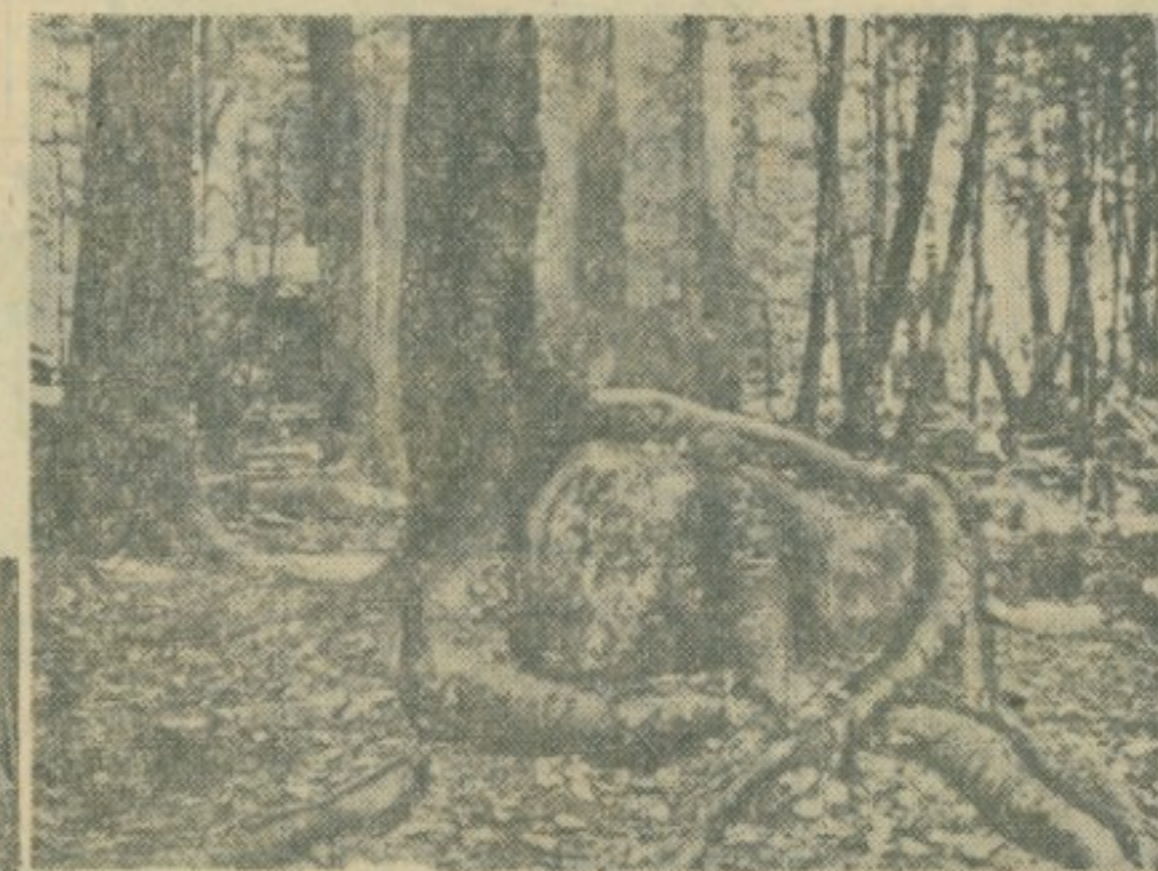
кажете ви мени можете ли пијани да пуцате? Наравно, не можете ни слона у таквом стању да видите. Е па, зар вам онда вреди да се напијете!

ЛЕП ПОСАО

На тражење једног сасвим избезумљеног јувелира, ђубретари су за 2 часа у Локарну у Швајцарској прекопали осам тона смећа — да би пронашли један кључежић са часовницима у вредности 11.000 швајцарских франака, који је овај непажњом баacio у канту са смећем.

„ЛЕК“ И ПРОТИВ ТОГА

У совјетском листу „Правда“ недавно је објављена вест да је више од стотину кепеча — сада на лечењу у једној московској клиници — порасло 10 до 12 см за годину дана. Захваљујући специјалним витаминима за растење сузбија се недостатак хормона.

ЧУДНО ДРВЕЋЕ

Једна од најинтересантнијих појава у шуми је: како се младо дрвеће прилагодило природи и израсло на готово немогућим местима.

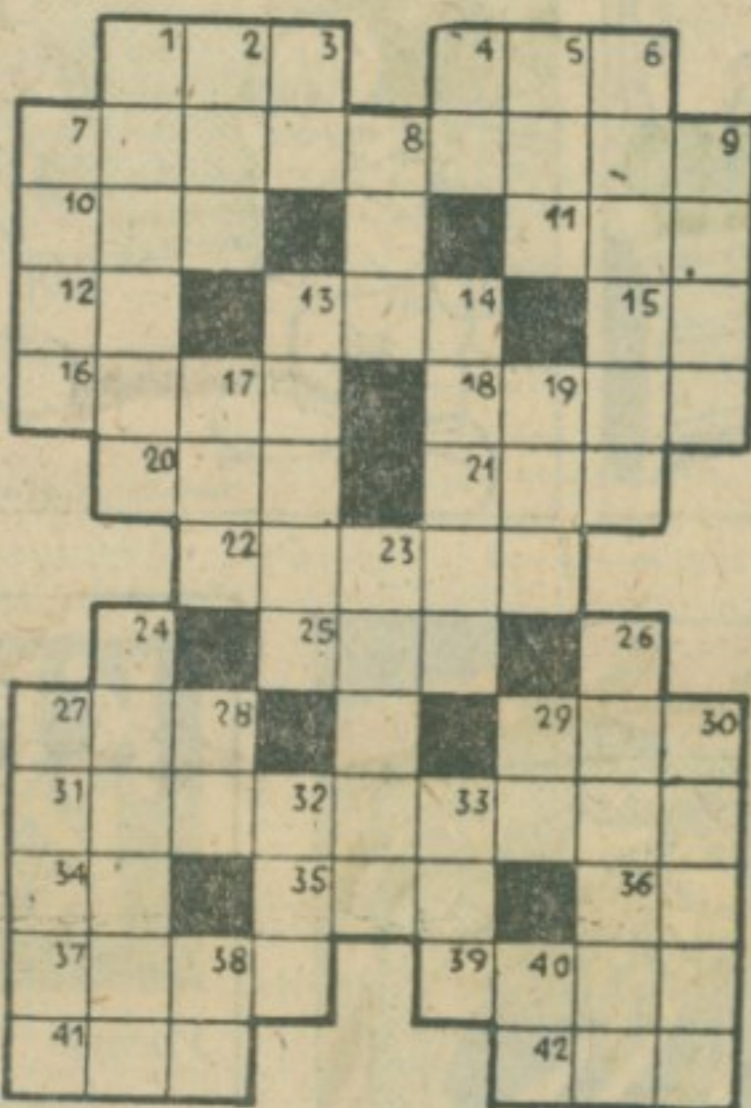
Прва фотографија показује дрво које је обрлило својим гранама стену и чврсто је држи у загрљају. Очевидно семе је својевремено пало на саму стену, пустило корење ојачало и расло. Нешто слично десило се и с дрветом на слици бр. 2.

Дрвеће на две друге (спојене) фотографије је започело живот на некој старој, можда иструлелој клаци.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Водоравно: 1) једно од презимена познатог истарског књижевника, 4) орган чула вида, 7) пуномоћје, 10) башта, 11) низ, 12) врста першуна, 13) недела, 15) име француског писца Мопсана, 16) збир, 18) фламански сликар (Паул), 20) којење свиња, 22) љут корен, 23) бара, 25) прост број, 27) острво у Јадранском мору, 29) шаховски израз, 31) разарења магла, 34) Лудолфов број, 35) попут, 36) елиптирана свеза, 37) италијанска новинска агенција, 39) фарба, 41) додека животиња, 42) мушки певачки глас.

Усправно: 1) врста птичјег певања, 2) женски певачки глас, 3) жемијски знак за раднијум, 4) самогласник и сугласник, 5) ловачки пас, 6) личност из романа А. С. Пушкина, 7) врста жита, 8) вуњена марама, 9) врста службеника у старом Риму, 13) пословница, 14) већа, 17) место на Тиси у Бачкој, 19) мајка Ромула и Рема (мит.), 23) чворуга, 24) живост, хитроост, 26) народ, 27) острво у Средоземном мору, 28) скраћеница мере за дужину, 29) лична заменица, 30) вал, 32) лука у Израелу, 33) тениски термин, 38) скраћеница за спортски клуб, 40) река у Сибиру.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) орао, 5) „Аида“, 9) Џек Лондон, 10) азот, 11) тада, 12) чо, 13) ако, 15) Ед, 16) Ана, 18) они, 20) јер, 22) Сар, 24) Шведска, 26) боа, 27) оба, 29) ров, 31) рам, 33) (М)атавуљ (С)имо, 35) дар, 37) мо, 38) бара, 40) етар, 42) авангарда, 43) јака, 44) Лион,

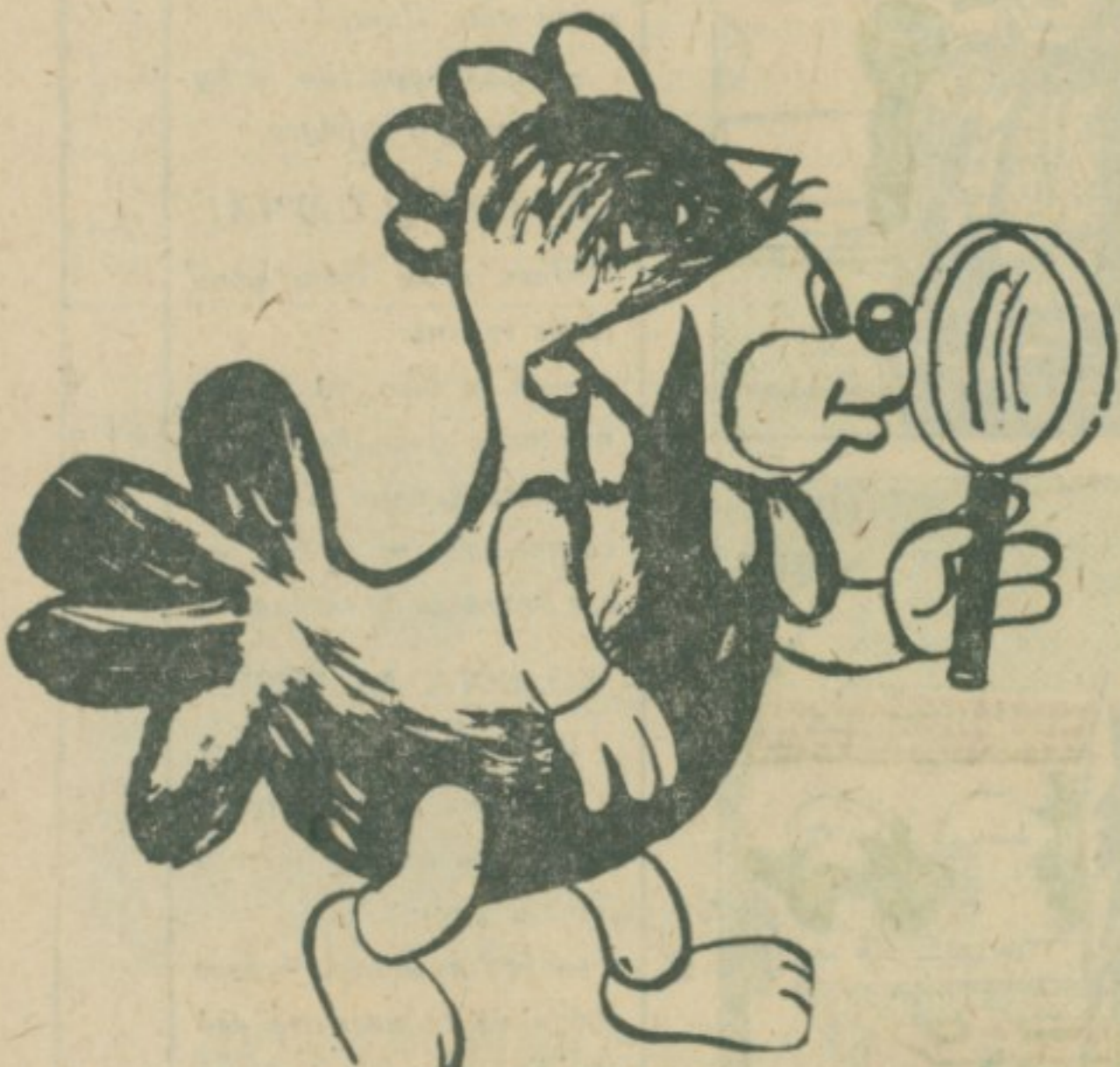
Усправно: 1) ошачар, 2) резон, 3) ако, 4) Олта, 5) Антон, 6) Ида, 7) Доде, 8) Анадир, 14) Кордова, 17) ајвар, 19) Искар, 21) ее, 23) Антон (А)угустиничић, 24) Шо, 25) об, 26) Вомбај, 28) уморан, 30) одана, 32) Амадо, 34) Сана, 38) „Реал“, 39) рак, 41) три.

НАПРАВИ САМ

НАПРАВИ САМ

НАПРАВИ САМ

НАПРАВИ САМ

ИГРАЈМО СЕ ДЕТЕКТИВА

Сваки детектив има свој начин за откривање преступника. Један тумара по предрајима преобучен у окитницу, а други седи у свом стану са лулом у устима и изгледа веома мирољубиво, трећи гаји хризантеме. Међутим, сви они имају нешто

заједничко: оштроумност. Ево неколико проблема на којима и ви можете доказати своју. Потребно је да за сваки проблем нађете логично објашњење.

Уколико окупите више од 75 поена способни сте за детектива. Ако имате неки поем мање, не секирајте се. А ако вам се деси

да данас нисте баш нарочито расположени за игру и не можете да дођете ни до каквог решења — даћемо вам ми одговоре.

15 ПОЕНА: СТЕПЕНИЦЕ

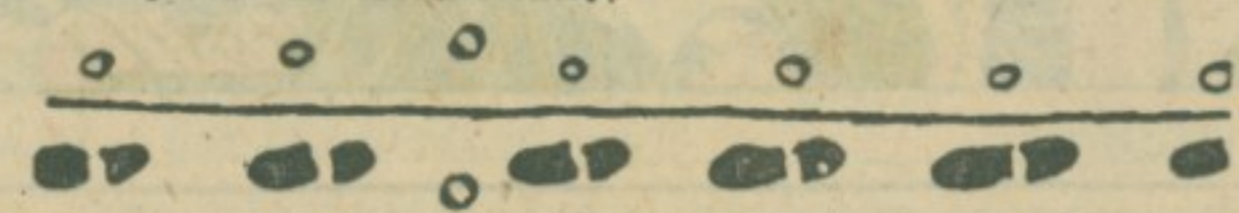
Један циркуски артиста станује на 9. спрату једне модерне зграде. Међутим, кад је сам у лифту он иде само до 7. спрата, а она два преостала иде пешице. Због чега?

20 ПОЕНА: ПРОЛАЗНИК

Један рањени човек лежи у агонији на ивизи тротоара. Неки пролазник га окрзну у пролазу и оде даље својим путем и не погледавши га. Два полицајца притекоше у помоћ рањеном и позваше на одговорност пролазника зато што није пружио помоћ. Али уместо да га казне, они га одмах пустише. Зашто?

30 ПОЕНА: ТРАГ

У близини колибе једног дрвосече неки пролазник је приметио трагове на свежем снегу.

Шта мислите ко је овуца прошао: човек или животиња или заједно?

25 ПОЕНА: ПЛАЖА

На плажи се виде стопе на 25 метара удаљене од таласа. Затим, ништа више. Чиме ово објашњавамо?

20 ПОЕНА: НА СТАНИЦИ

На станичном перону један крупан човек висок 2,10 м. обраћа се једном јако крхљавом железничару. Муцајући, колос тражи неко објашњење, а службеник, не отварајући уста, претом показа таблу са обавештењима и журно се удаљи. Због чега?

О А Г В О Р И:

Степенице: циркуски артиста је кепец, који и кад се прогне на прсте може да дохвати само дугме 7. спрата и — због тога иде пешице даље.

Пролозник: пролазник је био слеп и због тога су га полицајци пустили.

Плажа: за време плимe човек је ушао у море и отишао да шета чамцем. Сад је осека.

том показа таблу са обавештењима и журно се удаљи. Због чега?

25 ПОЕНА: КЉУЧ

Један човек излази из куће и пажљиво ставља кључ од стана у свој џеп. По повратку, отвара врата кључем и затиче у стању допова. Никога није било кад је изашао. Ниједан прозор није био отворен и ништа није пробијено. Врата нису провалена ни отворена лажним кључем. А прави кључ није напуштао власников џеп. Шта мислите на који начин је допов ушао?

На станици: крхљави железничар такође муца. Није осекао да одговори јер би онај колос могао да помисли да му се руга и због тога пребије.

Траг: овом стазом прошао је човек који има једну дрвену ногу. Испред себе је гурао колица с једним точком. Једанпут је стао да се одмори: спустио је колица на њихова два подупирача — то су два округла отиска мало удаљена од линије коју оставља један точак.

Кључ: полазећи од куће човек је заборавио да активира патент браву и само је затворио врата. Допов кад је ушао он ју је активирао да не би био узнемираван.

Јесће ли већ чуш да...

... прве свилене чарапе у Француској понео је краљ Анри II

(1547 год.) а у Енглеској краљица Елизабета (1561. године).

... учесници на старим религијским свечаностима и свештеници, тежили су да се и по спољашњем изгледу приближе својем богу. Тако су се свештеници вавилонског бога Еа (Океана) преоблачили у рибе, Артемидине свештенице у мечке, Демитрине у пчеле.

... прва метална дугмета израђена су у Енглеској 1543. године.

Пре тога употребљавана су искључиво дрвена дугмета.

... камеру-опскуру почели су да употребљавају за приказивање сунчевих помрачења 1540. године.

... Енглези су у току 1963. године потрошили на хазардним играма 11 милијарди франака.

... кавкаски „агул“ језик има највише консонаната, сугласника, — 78.

... шешири су се по чели носили од краја

14. века, и то прво на двору француског владара Шарла VI.

... неинтересовање Француза за биоскопе се повећава. Према изјавама стручњака за кинематографију у прошлој години изгубили су 9,42% својих гледалаца док се број телевизијских пријемника повећао на 872.000.

... птица морски папагај може да плива и испод воде.

... прављење вештачких бисера од крљушти беле рибе познато је од 1680. године.

... Рт добре наде открили су Португалци 1488. године.

... најшира авенија у Француској се налази у Версају, то је Париска авенија трасирана за време владе Луја XIV. Од куће с једне стране улице до куће с друге стране има 100 хвати (XVII век) или 97,45 м. Јелисејска поља су широка само 70 метара.

... власује су се појавиле први пут у Паризу 1620. године.

Ква-Ква!

Уређује Паја Патак

НЕЋЕ НИШТА ТРАЖИТИ

— Шта ћеш Шиљо по клонци за Нову годину?
— упита Пата Белку.
— Зар није доста то ако му сама ништа не тражим.

АМБИЦИЈА

Гаја отишао у циркус први пут. По повратку он каже ујка Паји:
— Кад порастем ја ћу бити кепец у циркусу.

ЗА СВАКИ СЛУЧАЈ

Пата каже Паји уочи Нове године:
— Све што ми будеш поклонци учиниће ми задовољство, само те молим сачувај рачуне да бих после могла да променим.

КО КОГА ДА ТЕШИ?

Шиља већ дуже лежи у болници. Једног јутра уђе болничарка у његову собу и рече:
— Гос'н Шиљо, будите добри на се насмејте кад уђе доктор, он се сиромаш страшно боји да не умрете.